

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 26ης Οκτωβρίου 1993 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις Τ-6/92 και Τ-52/92,

Andreas Hans Reinarz, πρώην υπάλληλος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενος από τον Francis Herbert, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Carlos Zeyen, 67, rue Ermesinde,

προσφεύγων,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον Hendrik van Lier, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενο από τον Jules Stuyck, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Nicola Anecchino, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχουν ως αντικείμενο, αντίστοιχα, την ακύρωση του εγγράφου της Επιτροπής της 27ης Μαρτίου 1991, κατά το μέτρο που αφορά τον τρόπο αποδόσεως στο μέλλον των εξόδων, λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα ασθενούς, στα οποία υποβλήθηκε ο προσφεύγων για λογαριασμό της συζύγου του (υπόθεση Τ-6/92), και την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής της 5ης Ιουλίου 1991, για την κράτηση 6 300 βελγικών φράγκων (BFR) επί της αποδόσεως ορισμένων εξόδων, λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα ασθενούς, στα οποία υποβλήθηκε ο προσφεύγων για λογαριασμό της συζύγου του (υπόθεση Τ-52/92),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. Bellamy, Πρόεδρο, H. Kirschner και A. Saggio,
δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής
διαδικασίας της 26ης Μαΐου 1993,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς, νομικό πλαίσιο και εξέλιξη της διαδικασίας

1 Ο προσφεύγων Andreas Hans Reinarz, πρώην υπάλληλος (βαθμού A 2) της Επι-
τροπής, έπαυσε οριστικά να υπηρετεί στις Κοινότητες την 1η Μαΐου 1993.
Όπως προκύπτει από το ολλανδικό διαβατήριό του και την άδεια οδήγσεως
που εξέδωσαν οι αρχές της Wasa British Columbia (Καναδά) (συνημμένο C 8 στο
δικόγραφο T-6/92 και συνημμένο 1 στο υπόμνημα απαντήσεως T-52/92), ο προ-
σφεύγων κατοικεί ήδη στον Καναδά, όπου, σύμφωνα με τα προσωπικά στοι-
χεία που περιλαμβάνονται στον ατομικό του φάκελλο, βρίσκεται από το 1973 η
«ιδιωτική διεύθυνση κατοικίας του».

2 Τον Ιούνιο του 1988, κατά τη διάρκεια διαμονής του στα παιδιά του στο Dworp
(Beersel), στο Βέλγιο, η σύζυγός του προσβλήθηκε από βαρεία νόσο. Έκτοτε
νοσηλεύεται στο Dworp.

3 Ο προσφεύγων ζήτησε, για λόγους αναγόμενους στη νόσο αυτή, και πέτυχε,
δυνάμει του άρθρου 72, παράγραφος 1, του Κανονισμού Υπερησιακής Κατα-
στάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: ΚΥΚ), να

του αποδίδονται κατά 100 % τα έξοδα λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα που κατέβαλλε για τη σύζυγό του. Η σχετική δαπάνη που εγκρίθηκε για τελευταία φορά κάλυπτε την περίοδο από 15 Μαΐου 1991 έως 14 Μαΐου 1994.

- 4 Ως τις 31 Δεκεμβρίου 1990, δυνάμει των σημείων IV, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, και X, παράγραφος 2, περίπτωση α', του παραρτήματος I της κανονιστικής ρυθμίσεως για την κάλυψη των κινδύνων ασθένειας των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: κανονιστική ρύθμιση), η οποία θεσπίστηκε κατόπιν κοινής συμφωνίας των κοινοτικών οργάνων σε εκτέλεση του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, οι κατόπιν προεγκρίσεως του Γραφείου Εκκαθαρίσεως αποδόσεις των ποσών που είχαν καταβληθεί για παροχές όπως οι υπηρεσίες εκ μέρους νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα ασθενούς περιοριζόνταν μεν λόγω της προβλέψεως ενός ανωτάτου ορίου — συγκεκριμένα το διπλάσιο ανωτάτου ποσού 4 830 BFR για αποκλειστικό συνοδό ασθενούς επί 24 ώρες — αποδιδόταν όμως στην πραγματικότητα στον προσφεύγοντα το 100 % των συναφών εξόδων.
- 5 Από 1ης Ιανουαρίου 1991, το σημείο IV, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, του παραρτήματος I προβλέπει, μεταξύ άλλων και για τις παρεχόμενες υπηρεσίες νοσοκόμων, νέα ανώτατα όρια αποδόσεως εξόδων, τα οποία αναφέρονται στο σημείο X. Δυνάμει της νέας διατυπώσεως της διατάξεως αυτής, η κατόπιν προεγκρίσεως απόδοση ανέρχεται μέχρις ανωτάτου ποσού 2 415 BFR ανά 24 ώρες για μια πρώτη περίοδο 90 ημερών (σημείο X, παράγραφος 3, περίπτωση γ'). Μετά την περίοδο αυτή η απόδοση περιορίζεται σε ανώτατο ποσό ίσο προς τον βασικό μισθό υπαλλήλου του βαθμού C 5, κλιμάκιο 1, μειωμένο κατά ποσό ίσο προς 10 % του βασικού μισθού ή της συντάξεως του ασφαλισμένου (σημείο X, παράγραφος 2, περίπτωση δ'). Τέλος, κατά το σημείο XV, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος I, το τμήμα των εξόδων που θεωρείται υπερβολικό από το Γραφείο Εκκαθαρίσεως δεν αποδίδεται. Η ερμηνευτική διάταξη της τελευταίας αυτής διατάξεως προβλέπει, κυρίως, ότι τα έξοδα που υπερβαίνουν κατά 50 % το κόστος που αντιστοιχεί στο 100 % των προβλεπομένων ανωτάτων ποσών λογίζονται ως υπερβολικά και επομένως δεν αποδίδονται.
- 6 Στις 29 Μαρτίου 1991, ο προσφεύγων που διέμενε τότε στο Βέλγιο, έλαβε στη διεύθυνση Hauwaertstraat 52, Dworp, το από 27 Μαρτίου 1991 έγγραφο, υπογεγραμμένο από τον υπεύθυνο του Γραφείου Εκκαθαρίσεως της Γενικής Διευθύνσεως Προσωπικού και Διοικήσεως της Επιτροπής. Με το πρώτο εδάφιο του σημειώματος ο προσφεύγων πληροφοροούνταν ότι του χορηγούνταν προέγκριση, συνημμένη στο έγγραφο, που αφορούσε την απόδοση των εξόδων

νοσοκόμου της συζύγου του για περίοδο 90 ημερών. Στο δεύτερο και τρίτο εδάφιο του, το έγγραφο αυτό επιστούσε την προσοχή του προσφεύγοντος επί της νέας διατυπώσεως των προαναφερθέντων σημείων IV και X, σύμφωνα με τα οποία προβλέπεται απόδοση μέχρι 2 415 BFR ανά 24 ώρες για περίοδο 90 ημερών, και τον πληροφορούσε ότι, «μετά το πέρας της περιόδου αυτής και εφόσον υπάρξει νέα προέγκριση, η προβλεπόμενη απόδοση θα περιορίζεται σε ποσό ίσο προς τον βασικό μισθό υπαλλήλου του βαθμού C 5, κλιμάκιο 1 (σε σημερινά επίπεδα περίπου 72 000 BFR), μειωμένο κατά ποσό ίσο προς 10 % της βασικής σας συντάξεως». Το έγγραφο τελείωσε με την εξής παράγραφο: «Το παρόν έγγραφο σας απευθύνεται για να μπορέσετε να λάβετε τα αναγκαία μέτρα στο μέλλον.» Είχε επισυναφθεί απόσπασμα των προαναφερθεισών διατάξεων της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως στη γαλλική γλώσσα, επειδή η ολλανδική απόδοση δεν ήταν τότε ακόμη διαθέσιμη.

- 7 Στις 30 Μαρτίου 1991, ο προσφεύγων υπέβαλε από το Dwoip διοικητική ένσταση, η οποία πρωτοκολλήθηκε στις 4 Απριλίου 1991 στη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής, και με την οποία ισχυριζόταν, κυρίως, ότι η κανονιστική ρύθμιση που ίσχυε από 1ης Ιανουαρίου 1991 είχε ως αποτέλεσμα, σε αντίθεση προς τις διατάξεις του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, την αισθητή μείωση των αποδοτήσεων των εξόδων σε σχέση με τη μέθοδο που ίσχυε πριν από την ημερομηνία αυτή για τους δικαιουμένους αποδόσεως εξόδων μέχρις 100 % από το κοινό σύστημα ασφαλίσεως ασθενείας των οργάνων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: κοινό σύστημα) που έχουν προσβληθεί από νόσο αναγνωριζόμενη ως σοβαρή. Ο προσφεύγων ανέφερε σχετικά «μείωση πλέον του 70 % για τη χρονική περίοδο που διέρχομαι μακριά από τον τόπο διαμονής της συζύγου μου», προσθέτοντας ότι: «όταν είμαι παρών στο Dwoip και ασχολούμαι προφανώς και ο ίδιος με την περιθαλψη της συζύγου μου, η μείωση ανέρχεται στο ήμισυ περίπου». Παραπονιόταν, εξάλλου, ότι η νέα ρύθμιση έπληττε, μονομερώς και δυσμενώς, την κατηγορία των ασφαλισμένων (πρόκειται κυρίως για συνταξιούχους υπαλλήλους) για την οποία το κόστος περιθαλψεως ή τα έξοδα επανεντάξεως αντιπροσωπεύουν ένα πολύ βαρύ κονδύλι δαπανών και υποστήριζε ότι η εφαρμογή της προσέβαλλε τα δικαιώματα που είχε αποκτήσει δυνάμει του ΚΥΚ.

- 8 Στις 9 Ιουλίου 1991 η επιτροπή διαχειρίσεως του κοινού συστήματος (στο εξής: επιτροπή διαχειρίσεως) γνωμοδότησε, δυνάμει του άρθρου 16, παράγραφος 2, της κανονιστικής ρυθμίσεως, επί της ενστάσεως του προσφεύγοντος, εκφράζοντας αμφιβολίες για το παραδεκτό της ενστάσεως εκ του λόγου ότι προφανώς δεν στρεφόταν κατά βλαπτικής πράξεως, δεδομένου ότι το επίδικο έγγραφο της 27ης Μαρτίου 1991 ενημέρωνε απλώς τον προσφεύγοντα για την ισχύουσα

νέα κανονιστική ρύθμιση. Επί της ουσίας, η επιτροπή διαχειρίσεως έκρινε ότι η κανονιστική αυτή ρύθμιση δεν παραβίαζε κανένα κεκτημένο δικαίωμα του προσφεύγοντος.

- 9 Στις 4 Αυγούστου 1991 απεργρήθη σιωπηρά η ένσταση. Προηγουμένως, με επιστολή της 12ης Ιουνίου 1991, που απέστειλε από τη Hauwaertstraat 52, Dwoip, ο προσφεύγων συνεπλήρωσε την ένστασή του, εκθέτοντας τους νομικούς λόγους οι οποίοι, κατά την άποψή του, καθιστούσαν παράνομη «την απόφαση της 27ης Μαρτίου 1991».
- 10 Στις 29 Οκτωβρίου 1991 ο προσφεύγων έλαβε στη διεύθυνση Hauwaertstraat 52, Dwoip, το από 15 Οκτωβρίου 1991 σημείωμα, υπογεγραμμένο από τον Richardson, διευθυντή της Διευθύνσεως «Δικαιώματα και Υποχρεώσεις» της Γενικής Διευθύνσεως Προσωπικού και Διοικήσεως που είχε ως εξής: «Η σχετική έρευνα κατέδειξε ότι η ένστασή σας στρεφόταν κατά μιας πληροφορίας (...) που δεν επηρεάζει επί του παρόντος τη νομική κατάστασή σας και δεν σας βλάπτει. Πράγματι, το έγγραφο της διοικήσεως σας πληροφορεί (...) (και) δεν περιλαμβάνει συγκεκριμένη απόφαση σχετικά με την απόδοση (...) βάσει αιτήσεως που υποβάλατε προς τον σκοπό αυτό.»
- 11 Υπό τις περιστάσεις αυτές, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 31 Ιανουαρίου 1992, ο προσφεύγων άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως που περιλαμβάνεται, κατά την άποψή του, στο έγγραφο της 27ης Μαρτίου 1991 και επιφέρει, κατ' αυτόν, μείωση του ποσού των αποδοτέων εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα της συζύγου του (υπόθεση T-6/92).
- 12 Εν τω μεταξύ, στις 6 Μαΐου 1991 ο προσφεύγων είχε υποβάλει στο Γραφείο Εκκαθαρίσεως αίτηση αποδόσεως των εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα ασθενούς ύψους 78 750 BFR. Στις 7 Ιουλίου 1991 έλαβε εντολή πληρωμής της Επιτροπής, της 5ης Ιουλίου 1991, για ποσό ύψους 72 450 BFR.
- 13 Με έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 1991, που απέστειλε από το Dwoip, Beersel, ο προσφεύγων υπέβαλε ένσταση, ισχυριζόμενος, αφενός μεν, ότι μόλις τον Αύγουστο του 1991 έλαβε χώρα «η εξόφληση του λογαριασμού που αφορούσε

(την πληρωμή) (...) που απεστάλη από συνήθεια στη διεύθυνση στον Καναδά», αφετέρου δε, ότι, πέραν της πρώτης ενστάσεως που είχε υποβάλει στις 30 Μαρτίου 1991 κατά των τροποποιήσεων της κανονιστικής ρυθμίσεως, αμφισβητούσε επίσης, ενεργώντας εκ λόγων προνοίας, την κράτηση 6 300 BFR, κατ' εφαρμογή της νέας ρυθμίσεως, στην αίτησή του αποδόσεως.

- 14 Η ένσταση αυτή απερρίφθη καταρχάς σιωπηρά. Πάντως, στις 12 Μαρτίου 1992 η Επιτροπή απέστειλε ρητή απορριπτική απόφαση στη διεύθυνση Hauwaertstraat 52, Dworp, η οποία περιήλθε στον προσφεύγοντα στις 16 Μαρτίου 1992. Ο βασικός λόγος της απορρίψεως ήταν ότι η επίδικη απόδοση εκκαθαρίστηκε σύμφωνα με την ισχύουσα ρύθμιση και ότι δεν μπορούσε να γίνει λόγος για διάκριση εις βάρος των συνταξιούχων, εφόσον ισχυαν πάντοτε οι ίδιες προϋποθέσεις αποδόσεως των εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα ασθενούς είτε επρόκειτο για εν ενεργεία ασφαλισμένο είτε για συνταξιούχο.
- 15 Υπό τις περιστάσεις αυτές, ο προσφεύγων άσκησε, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 13 Ιουλίου 1992, δεύτερη προσφυγή ακυρώσεως στρεφόμενη κυρίως κατά της αποφάσεως της 5ης Ιουλίου 1991 με την οποία έλαβε χώρα κράτηση 6 300 BFR επί της αιτήσεώς του αποδόσεως (υπόθεση T-52/92).
- 16 Οι έγγραφες διαδικασίες διεξήχθησαν κανονικά. Με διάταξη της 30ής Οκτωβρίου 1992, ο πρόεδρος του τέταρτου τμήματος του Πρωτοδικείου αποφάσισε τη συνεκδίκαση των δύο υποθέσεων προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.
- 17 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τέταρτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων, θέτοντας, όμως, ερωτήσεις στην Επιτροπή.
- 18 Με την ευκαιρία αυτή, η Επιτροπή προσκόμισε, μεταξύ άλλων, τη γνωμοδότηση 3/89 που εξέδωσε η επιτροπή διαχειρίσεως στις 23 Φεβρουαρίου 1989 σχετικά με την αναθεώρηση της κανονιστικής ρυθμίσεως, χωρίς όμως να επισυνάψει το κείμενο των διαφόρων προτάσεων αναθεωρήσεως, ιδίως εκείνων που αφορούν τα σημεία IV, X, παράγραφος 2, και XV του παραρτήματος I. Με τις

αιτιολογικές σκέψεις της γνωμοδοτήσεως, η επιτροπή διαχειρίσεως τόνισε, μεταξύ άλλων, ότι, λόγω της αύξουσας ανισοσκελίας μεταξύ εισφορών και δαπανών του κοινού συστήματος, εμφανίστηκε έλλειμμα εκμεταλλεύσεως κατά τα τελευταία έτη και ότι, σύμφωνα με προβλέψεις, το σύστημα υπήρχε κίνδυνος να εξαντλήσει, κατά μέγα μέρος, τα συσσωρευμένα πλεονάσματά του λήγοντος του 1991. Υπογράμμισε την ανάγκη να προβλεφθεί, κατά συνέπεια, η αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ εισφορών και δαπανών, πρότεινε δε προς τον σκοπό αυτό, μεταξύ άλλων μέτρων, την αύξηση της εισφοράς των ασφαλισμένων και των κοινοτικών οργάνων. Συγχρόνως, πρότεινε διάφορες τροποποιήσεις της κανονιστικής ρυθμίσεως, ιδίως, στο πλαίσιο του παραρτήματος I, την τροποποίηση του σημείου X, σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες του λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα ασθενούς, και την τροποποίηση του σημείου XV, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, σχετικά με τα υπέρογκα έξοδα.

- 19 Μετά τη συνεδρίαση της 26ης Μαΐου 1993, ο προσφεύγων προσκόμισε, κατόπιν αιτήσεως του Πρωτοδικείου, το έντυπο που είχε επισυναφθεί στο έγγραφο της 27ης Μαρτίου 1991, με το οποίο ο προσφεύγων είχε υποβάλει αίτηση προεγκρίσεως και επί του οποίου η διοίκηση είχε συμφωνήσει.
- 20 Με απόφαση της 2ας Ιουλίου 1993, ο πρόεδρος κήρυξε το πέρας της προφορικής διαδικασίας.

Αιτήματα των διαδίκων

- 21 Στην υπόθεση T-6/92, ο προσφεύγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:

κυρίως

— να λάβει ορισμένα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας (καλώντας την Επιτροπή να διευκρινίσει τη νέα ρύθμιση καθορισμού ανωτάτου ορίου και να εξηγήσει τους λόγους και τις λεπτομέρειες εφαρμογής).

— να κρίνει την προσφυγή παραδεκτή και βάσιμη, κατά συνέπεια δε,

- 1) να ακυρώσει, όπως ανακοινώθηκε στο έγγραφο της 27ης Μαρτίου 1991, την απόφαση με την οποία μειώθηκαν κατά τρόπο δραστικό οι αποδόσεις των εξόδων, λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα, που κατέβαλε ο προσφεύγων για τη σύζυγό του.
- 2) να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας.

επικουρικώς

σε περίπτωση που θα έκρινε την προσφυγή αβάσιμη, να καταδικάσει τουλάχιστον την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας.

ακόμη επικουρικότερα

σε περίπτωση απορρίψεως της προσφυγής, να εφαρμόσει το άρθρο 88 του Κανονισμού Διαδικασίας.

Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να κρίνει την προσφυγή απαράδεκτη.
- επικουρικώς, να την κρίνει αβάσιμη.
- να καταδικάσει τον προσφεύγοντα στα δικαστικά έξοδα.

22 Στην υπόθεση T-52/92 ο προσφεύγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:

κυρίως

— να λάβει τα ίδια μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας που έχει ήδη ζητήσει και στην υπόθεση T-6/92·

— να κρίνει την προσφυγή παραδεκτή και βάσιμη, κατά συνέπεια δε,

1) να κηρύξει ανίσχυρη τη διάταξη του σημείου IV, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, του παραρτήματος I, σχετικά με τα έξοδα παραϊατρικού προσωπικού και νοσοκόμων που προβλέπει το σημείο X, παράγραφος 2, περιπτώσεις γ' και δ', κατά συνέπεια δε, να ακυρώσει την απόφαση που περιορίζει δραστικά τις αποδόσεις των εξόδων, λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα, που κατέβαλε ο προσφεύγων για τη σύζυγό του, όπως ανακοινώθηκε στο έγγραφο της 27ης Μαρτίου 1991 και εκτελέστηκε με την απόφαση της 5ης Ιουλίου 1991 με την οποία έγινε κράτηση 6 300 BFR·

2) να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας·

επικουρικώς

σε περίπτωση που θα έκρινε την προσφυγή αβάσιμη, να καταδικάσει τουλάχιστον την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας·

ακόμη επικουρικότερα

σε περίπτωση απορρίψεως της προσφυγής, να εφαρμόσει το άρθρο 88 του Κανονισμού Διαδικασίας·

Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να κρίνει την προσφυγή απαράδεκτη·
- επικουρικώς, να την κρίνει αβάσιμη·
- να καταδικάσει τον προσφεύγοντα στα δικαστικά έξοδα.

Επί του παραδεκτού της προσφυγής στην υπόθεση T-6/92

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 23 Η Επιτροπή, χωρίς να προβάλλει ρητώς ένσταση απαραδέκτου κατά την έννοια του άρθρου 114 του Κανονισμού Διαδικασίας, αμφισβητεί το παραδεκτό της προσφυγής από δύο απόψεις: ως προς την τήρηση της προθεσμίας και την ύπαρξη βλαπτικής πράξεως.
- 24 Όσον αφορά την τήρηση της προθεσμίας, υποστηρίζει ότι η προσφυγή της 31ης Ιανουαρίου 1992 κατά του εγγράφου της 27ης Μαρτίου 1991 δεν ασκήθηκε εντός της προθεσμίας των τριών μηνών που προβλέπει το άρθρο 91, παράγραφος 3, του ΚΥΚ, εφόσον η προθεσμία αυτή άρχισε να τρέχει στις 4 Αυγούστου 1991, οπότε απορρίφθηκε σιωπηρά η ένσταση του προσφεύγοντος. Πράγματι, το έγγραφο του Richardson της 15ης Οκτωβρίου 1991 δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ρητή απορριπτική απόφαση της ενστάσεως του προσφεύγοντος, υπό την έννοια ότι επαναλαμβάνει απλώς την άποψη της Επιτροπής κατά την οποία το προηγούμενο έγγραφο της 27ης Μαρτίου 1991 περιοριζόταν στην παροχή πληροφοριών και δεν περιείχε απόφαση. Όσον αφορά την επιστολή της 12ης Ιουνίου 1991, «που υποβλήθηκε (...) για να συμπληρωθεί η αρχική ένσταση» του προσφεύγοντος, η Επιτροπή εκτιμά ότι το συμπλήρωμα αυτό δεν μπορεί να ασκει αυτοτελώς επιρροή ως προς τον υπολογισμό της προθεσμίας.
- 25 Όσον αφορά τη νομική φύση του εγγράφου της 27ης Μαρτίου 1991, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι δεν πρόκειται για βλαπτική πράξη, διότι η ζημία την οποία υπέστη ενδεχομένως ο προσφεύγων προκύπτει από την τροποποίηση της

ισχύουσας ρυθμίσεως, η οποία αποτελεί διοικητική πράξη γενικής ισχύος. Είναι προφανές ότι η προέγκριση που χορηγήθηκε με το έγγραφο αυτό δεν έβλαπτε τον προσφεύγοντα, ο οποίος εξάλλου θεωρεί με την προσφυγή του ως βλαπτική πράξη την περικλοπή του εγγράφου με το οποίο πληροφορείται τις νομικές συνέπειες από τη νέα ρύθμιση.

- 26 Η Επιτροπή, παραπέμποντας σχετικά στη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. τις αποφάσεις της 17ης Ιουλίου 1959, 20/58, Phoenix-Rheinholz κατά Ανωτάτης Αρχής, 23/58, Mannesmann κ.λπ. κατά Ανωτάτης Αρχής, και 32/58 και 33/58, Snupat κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 327, 333 και 335 αντίστοιχα, καθώς και τις αποφάσεις της 28ης Μαΐου 1970, 19/69, 20/69, 25/69 και 30/69, Richez-Parise κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 319, σκέψη 3, και της 9ης Ιουλίου 1970, 23/69, Fiehn κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 379, σκέψη 3), υπενθυμίζει ότι οι ανακοινώσεις που ερμηνεύουν ήδη εκδοθείσες πράξεις δεν υπόκεινται σε προσφυγή, τούτο δε ισχύει κατά μείζονα λόγο για τις ανακοινώσεις, όπως το επίδικο έγγραφο στην προκειμένη περίπτωση, με τις οποίες η αρχή μνημονεύει απλώς μια τροποποιημένη κανονιστική ρύθμιση.
- 27 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι στην πραγματικότητα ο προσφεύγων επιδιώκει απλώς και μόνο να επικαλεστεί τη φερόμενη παρανομία των τροποποιημένων διατάξεων της κανονιστικής ρυθμίσεως. Εφόσον, όμως, η ρύθμιση αυτή δεν αποτελεί απόφαση με αποδέκτη τον προσφεύγοντα ούτε μπορεί να θεωρηθεί απόφαση που τον αφορά άμεσα και ατομικά κατά την έννοια του άρθρου 173, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, η προσφυγή του ακυρώσεως κατά της ρυθμίσεως αυτής είναι, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, σε κάθε περίπτωση απαράδεκτη, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου ήδη από την απόφασή του της 15ης Ιουλίου 1963, 25/62, Plaumann κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 937).
- 28 Ο προσφεύγων απαντά, όσον αφορά την προθεσμία, ότι τα πάντα συγκλίνουν στο ότι το έγγραφο του Richardson της 15ης Οκτωβρίου 1991 αποτελεί πράγματι ρητή απόφαση απορρίψεως της ενστάσεώς του: Αφενός μεν, η ένστασή του υποβλήθηκε κατ' εφαρμογή του άρθρου 16 της κανονιστικής ρυθμίσεως στην επιτροπή διαχειρίσεως για να γνωμοδοτήσει και αποτέλεσε αντικείμενο γνωμοδοτήσεως· επομένως, η επιλεγείσα διαδικασία είναι η προβλεπόμενη για τη λήψη αποφάσεως επί ενστάσεων· αφετέρου δε, η διατύπωση του εγγράφου της 15ης Οκτωβρίου 1991 και η διοικητική και ιεραρχική ιδιότητα του προσώπου που το υπέγραψε αποδεικνύουν, προφανώς, ότι πρόκειται για ρητή απορριπτική απόφαση, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 91, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, του ΚΥΚ, έθεσε εκ νέου σε κίνηση την προθεσμία ασκήσεως προσφυγής.

- 29 Όσον αφορά τη «συμπληρωματική» ένσταση της 12 Ιουνίου 1991, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι υποβλήθηκε για να συμπληρωθεί η πρώτη εντός της προβλεπομένης συναφώς από το άρθρο 90 του ΚΥΚ προθεσμίας. Εφόσον, κατά την άποψη του προσφεύγοντος, η προσφυγή του που στρέφεται κατά της απορρίψεως, με το έγγραφο της 15ης Οκτωβρίου 1991, της συμπληρωματικής ενστάσεώς του ασκήθηκε εμπροθέσμως, το σημείο αυτό χρήζει περαιτέρω αναπτύξεως.
- 30 Όσον αφορά το ζήτημα αν το έγγραφο της 27ης Μαρτίου 1991 περιέχει απόφαση δεκτική προσφυγής, ο προσφεύγων εκτιμά ότι η παρατεθείσα από την Επιτροπή νομολογία δεν είναι λυσιτελής. Το προσβαλλόμενο έγγραφο περιέχει βλαπτική πράξη, δεδομένου ότι προέρχεται από τον υπεύθυνο του Γραφείου Εκκαθαρίσεως, ο οποίος, κατά το άρθρο 20 της κανονιστικής ρυθμίσεως, είναι επιφορτισμένος να δέχεται και να εκκαθαρίζει τις αιτήσεις αποδόσεως εξόδων και να προβαίνει στις σχετικές πληρωμές, καθώς και να εγκρίνει τις αιτήσεις για τη χορήγηση προεγκρίσεως. Εξάλλου, το έγγραφο αυτό απευθύνθηκε στον προσφεύγοντα και αναφέρεται ειδικά στην απόδοση των εξόδων λόγω της κατ' οίκον απασχολήσεως νοσοκόμου για τη σύζυγό του που αναφέρεται ονομαστικά. Τέλος, ο προσφεύγων πληροφορήθηκε τις επελευθύνουσες τροποποιήσεις της κανονιστικής ρυθμίσεως που έχουν άμεσο αντίκτυπο στην απόδοση εξόδων του είδους, ήδη από την πρώτη περίοδο των 90 ημερών, ώστε να μπορέσει «να λάβει τα αναγκαία μέτρα για το μέλλον».
- 31 Ο προσφεύγων θεωρεί ότι η μέχρι σήμερα νομολογία επιβεβαιώνει τη φύση της βλαπτικής πράξεως του προσβαλλομένου εγγράφου. Παραπέμπει σχετικά στην απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Φεβρουαρίου 1979, 17/78, Deshormes κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1979/Ι, σ. 89), και στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Carotorti στην υπόθεση Curtis κατά Επιτροπής και Κοινοβουλίου, 167/80 (Συλλογή 1981, σ. 1499, 1512, 1534, 1535). Ο προσφεύγων συνάγει από τις αποφάσεις αυτές ότι η εφαρμογή των αρχών που θέτουν στην προκειμένη περίπτωση οδηγεί στη διαπίστωση ότι το έγγραφο της 27ης Μαρτίου 1991 τον πληροφορούσε αποτελεσματικά για τον τρόπο με τον οποίο επρόκειτο να εφαρμοσθεί η νέα κανονιστική ρύθμιση υπό την επιφύλαξη της προεγκρίσεως, και συγκεκριμένα το σημείο X του παραρτήματος Ι. Υπογραμμίζει ότι το ενδεχόμενο της επελευθύνουσας ζημίας επιβεβαιώνεται από τη διευκρίνιση που περιλαμβάνει το έγγραφο ότι οι πληροφορίες που του δίδονται έχουν ως σκοπό να του επιτρέψουν να λάβει τα αναγκαία μέτρα για το μέλλον.

- 32 Σχετικά με το ζήτημα της υπάρξεως βλαπτικής πράξεως, ο προσφεύγων υπογράμμισε κατά τη συνεδρίαση ότι το έγγραφο της 27ης Μαρτίου 1991, παρότι εμφανίζεται ως γενική ανακοίνωση, είναι στην πραγματικότητα πράξη που τον αφορά ατομικά. Συγκεκριμένα, στο μέτρο που περιορίζει σε 90 ημέρες τη χορηγηθείσα προέγκριση, το έγγραφο αυτό συνιστά το πρώτο μέτρο εκτελέσεως της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως, η οποία εισήγαγε, στο σημείο X, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του παραρτήματος I, περιορισμό, η εφαρμογή του οποίου στην περίπτωση του προσφεύγοντος συνεπάγεται υποβάθμιση της καταστάσεώς του. Εφόσον ο περιορισμός αυτός δεν υφίστατο στο προηγούμενο σύστημα, το γεγονός ότι η προέγκριση χορηγήθηκε στον προσφεύγοντα μόνο για 90 ημέρες του προξενεί βλάβη.
- 33 Ο προσφεύγων προσέθεσε κατά τη συνεδρίαση ότι οι δύο προσφυγές του πρέπει να θεωρηθούν ως ενιαίο σύνολο και ότι εκείνο που προσβάλλει είναι το ίδιο το σύστημα της νέας ρυθμίσεως, εκτιμώμενο στα πλαίσια της ίδιας χρονικής ενότητας. Πράγματι, το έγγραφο της 27ης Μαρτίου 1991, καθόσον καλεί τον προσφεύγοντα «να λάβει τα αναγκαία μέτρα για το μέλλον», δεν αφορά μόνο την πρώτη περίοδο των 90 ημερών, αλλά όλη την περίοδο κατά την οποία νοσούσε η σύζυγός του, η κατάσταση της υγείας της οποίας δεν προοιωνιζόταν σύντομη βελτίωση. Παραπέμποντας σχετικά στην πράξη εκκαθαρίσεως των αποδοτέων εξόδων της 20ής Μαΐου 1992, που κατατέθηκε στον φάκελο ως συνημμένο 2 στο υπόμνημα απαντήσεως στην υπόθεση T-52/92, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι αποτελεί μέτρο εφαρμογής του νέου σημείο X, παράγραφος 2, περίπτωση δ', του παραρτήματος I, το οποίο αφορά την περίοδο μετά τις πρώτες 90 ημέρες, η νομιμότητα του οποίου πρέπει επίσης να ελεγχθεί στο πλαίσιο της παρούσας δίκης. Πράγματι, δεν μπορεί να απαιτηθεί από τον προσφεύγοντα να προσβάλει χωριστά όλα τα ειδικά μέτρα εφαρμογής της κανονιστικής ρυθμίσεως — δηλαδή όλες τις πράξεις των αποδοτέων εξόδων —, διότι μια τέτοια απαίτηση θα αντέκειτο προς κάθε έννοια οικονομίας της δίκης και δεν θα διευκόλυνε ασφαλώς το έργο της Επιτροπής ούτε του Δικαστηρίου και των δικηγόρων.
- 34 Η Επιτροπή επανέλαβε κατά τη συνεδρίαση την άποψή της ότι το έγγραφο της 27ης Μαρτίου 1991 ήταν απλώς ενημερωτικό. Προσέθεσε δε ότι κατά τον κρίσιμο χρόνο δεν μπορούσε να παράσχει όλες τις πληροφορίες επί της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως, δεδομένου ότι δεν ήταν ακόμη διαθέσιμη η ολλανδική απόδοση της ρυθμίσεως. Φρόντισε, όμως, να προειδοποιήσει τον προσφεύγοντα για το ακριβές περιεχόμενο των νέων διατάξεων ώστε να του επιστήσει την προσοχή επί των συνεπειών που τον αφορούσαν άμεσα. Όσον αφορά την προέγκριση που επισυνάπτεται στο επίδικο έγγραφο, η Επιτροπή τόνισε ότι ο

περιορισμός της σε 90 ημέρες δεν προσβλήθηκε κατά την έγγραφη διαδικασία. Μόλις κατά τη συνεδρίαση ο προσφεύγων αναφέρθηκε για πρώτη φορά στο θέμα αυτό.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

35 Πρέπει να υπομνηστεί ότι η ασκούμενη από υπάλληλο προσφυγή ακυρώσεως κατά του κοινοτικού οργάνου στο οποίο υπάγεται είναι παραδεκτή, κατά το άρθρο 91, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, μόνο καθόσον στρέφεται κατά βλαπτικής πράξεως. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου, βλαπτικές είναι μόνον οι πράξεις που μπορούν να θξουν άμεσα τη νομική κατάσταση ενός υπαλλήλου, πράγμα που δεν συμβαίνει σε περίπτωση απλών πληροφοριακών εγγράφων που περιέχουν μόνο διοικητικές πληροφορίες (βλ. π.χ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Δεκεμβρίου 1969, 32/68, Grasselli κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 191, σκέψη 7, τις διατάξεις του Πρωτοδικείου της 4ης Ιουλίου 1991, T-47/90, Herremans κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ II-467, σκέψεις 21 και 22, και της 11ης Μαΐου 1992, T-34/91, Whitehead κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1723, σκέψη 22, καθώς και την απόφαση του Πρωτοδικείου της 3ης Απριλίου 1990, T-135/89, Pfloeschner κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. II-153, σκέψη 14). Πρέπει, κατά συνέπεια, να εξετασθούν οι κύριες διατάξεις της προσβαλλομένης πράξεως της 27ης Μαρτίου 1991, προκειμένου να προσδιοριστεί η νομική φύση της.

36 Το πρώτο εδάφιο της προσβαλλομένης πράξεως παραπέμπει σε μια συνημμένη ως παράρτημα προέγκριση η οποία χορηγήθηκε για περίοδο 90 ημερών, αφορά δε την απόδοση εξόδων λόγω της κατ' οίκον απασχολήσεως νοσοκόμου για τη σύζυγο του προσφεύγοντος. Σχετικά με το θέμα αυτό, πρέπει καταρχάς να διαπιστωθεί ότι, κατά το μέτρο που τα έξοδα παραϊατρικού προσωπικού και νοσοκόμων αποδίδονται, δυνάμει του σημείου X, παράγραφος 2, περίπτωση γ', του παραρτήματος I, μόνον κατόπιν προεγκρίσεως, η χορήγηση αυτής αποτελεί μέτρο υπέρ του ενδιαφερομένου, και υπό την έννοια αυτή δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής.

37 Εντούτοις, ο προσφεύγων υποστήριξε κατά τη συνεδρίαση ότι η προέγκριση που αναφέρεται στο προσβαλλόμενο έγγραφο αποτελεί για τον ίδιο την πρώτη ατομική πράξη εκτελέσεως της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως και ότι η πράξη αυτή τον βλάπτει λόγω του τιθεμένου περιορισμού των 90 ημερών, ενώ, υπό το

κράτος της προηγούμενης ρυθμίσεως, η ίδια άδεια του είχε χορηγηθεί για μεγαλύτερο διάστημα ανερχόμενο σε έξι μήνες. Από την άποψη αυτή πρέπει να τονιστεί ότι, καιτοι η εν λόγω προέγκριση αποτέλεσε για τον προσφεύγοντα το πρώτο συγκεκριμένο μέτρο εφαρμογής της νέας ρυθμίσεως, το μέτρο δεν προσδιόριζε ακόμα το πραγματικό ποσοστό αποδόσεως των εξόδων στα οποία ενδεχομένως θα υποβαλλόταν. Πράγματι, το ποσοστό αυτό δεν ήταν ακόμη γνωστό κατά τον χρόνο χορηγήσεως της προεγκρίσεως, εξαρτώμενο από παράγοντες ξένους προς τη διοίκηση. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η εν λόγω προέγκριση εμφανίζει μάλλον χαρακτηριστικά προπαρασκευαστικής πράξεως που προηγείται της μεταγενέστερης αποδόσεως μη εισέτι πραγματοποιηθέντων εξόδων λόγω απασχολήσεως παραϊατρικού προσωπικού και νοσοκόμων.

38 Πλην όμως, η επίλυση του ζητήματος αυτού δεν παρίσταται αναγκαία. Έστω και αν η εν λόγω προέγκριση εκλαμβάνεται ως βλαπτική πράξη, πρέπει να τονιστεί ότι το αίτημα της προσφυγής ουδόλως στρέφεται κατά της πράξεως αυτής, η οποία δεν αποτελεί επομένως αντικείμενο της διαφοράς κατά την έννοια του άρθρου 44, παράγραφος 1, περίπτωση γ', του Κανονισμού Διαδικασίας. Πράγματι, ο προσφεύγων δεν την αναφέρει στη σελίδα 6 του δικογράφου του στην υπόθεση Τ-6/92 ως αποτελούσα μέρος του αντικειμένου της διαφοράς, ούτε την επισυνήψε στο εν λόγω δικόγραφο ως πράξη της οποίας ζητεί την ακύρωση, όπως απαιτεί το άρθρο 44, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας. Τέλος, η εν λόγω προέγκριση δεν προσβλήθηκε με την ένσταση της 30ής Μαρτίου 1991. Επομένως, το γεγονός ότι ο προσφεύγων την προσέβαλε για πρώτη φορά κατά τη συνεδρίαση δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση του αντικειμένου της προσφυγής, διότι η διεύρυνση αυτή έγινε μετά τη λήξη της προθεσμίας ασκήσεώς της, χωρίς να τηρηθούν οι διατυπώσεις που προβλέπει η προαναφερθείσα διάταξη του Κανονισμού Διαδικασίας και χωρίς να προηγηθεί η διοικητική διαδικασία που προβλέπει ο ΚΥΚ.

39 Όσον αφορά το δεύτερο, τρίτο και τέταρτο εδάφιο του προσβαλλομένου εγγράφου της 27ης Μαρτίου 1991, η ανάλυσή τους καταδεικνύει ότι πληροφορούν απλώς και μόνο τον προσφεύγοντα για την έναρξη ισχύος της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως, ειδικότερα δε των αφορωσών την κατάσταση του διατάξεων. Η πληροφόρηση αυτή ενδεικνυόταν, άλλωστε, ειδικά στην περίπτωση του προσφεύγοντος, δεδομένου ότι στις αρχές του 1991 δεν ήταν ακόμη διαθέσιμη η ολλανδική απόδοση της νέας ρυθμίσεως. Πράγματι, οι πληροφορίες που παρέχονται στο δεύτερο και τρίτο εδάφιο του προσβαλλομένου εγγράφου αποτελούν ανακοίνωση, χωρίς κανένα σχόλιο, του ίδιου του κειμένου των κρισίμων διατάξεων της νέας ρυθμίσεως. Η μοναδική αναφορά που βαίνει πέραν μιας περιλήψεως του περιεχομένου των διατάξεων αυτών συνίσταται στην αριθμητική διευκρίνιση του ανωτάτου ορίου που ισούται προς τον ισχύοντα βασικό μισθό υπαλλήλου βαθμού C 5, κλιμάκιο 1, όπως αναφέρεται στο σημείο X,

παράγραφος 2, περίπτωση δ', του παραρτήματος Ι. Η διευκρίνιση αυτή, η οποία ελήφθη από τον πίνακα των μηνιαίων βασικών μισθών του άρθρου 66 του ΚΥΚ, είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για έναν συνταξιούχο υπάλληλο. Επομένως, τα προαναφερθέντα αποσπάσματα περιείχαν μόνο πληροφορίες στερούμενες οποιουδήποτε χαρακτηρισμού αποφάσεως.

- 40 Η νομική αυτή εκτίμηση στηρίζεται στις προαναφερθείσες αποφάσεις του Δικαστηρίου (Grasselli κατά Επιτροπής, σκέψεις 1 και 5 έως 7) και του Πρωτοδικείου (Pfloeschner κατά Επιτροπής, σκέψη 14), με τις οποίες κρίθηκε ότι οι διοικητικές πληροφορίες που παρέχονται ενδεικτικά υπό μορφή είτε επεξηγηματικού πίνακα των δικαιωμάτων του ενδιαφερομένου υπαλλήλου είτε προσωρινής εξοφλήσεως αποδοτέων εξόδων δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως βλαπτικές πράξεις.
- 41 Τέλος, ούτε το τελευταίο εδάφιο του εγγράφου της 27ης Μαρτίου 1991 περιλαμβάνει κάποιο στοιχείο υπό τύπον αποφάσεως που να βλάπτει τον προσφεύγοντα. Πράγματι, μολονότι το χωρίο αυτό απευθύνεται άμεσα και ατομικά στον προσφεύγοντα, η Επιτροπή περιορίζεται μ' αυτό να αναφέρει τους λόγους για τους οποίους του παρέσχε τις προαναφερθείσες πληροφορίες, για να μπορέσει ο ίδιος να λάβει τα αναγκαία μέτρα στο μέλλον. Η φράση αυτή όχι μόνο δεν επηρεάζει κατά τρόπο θετικό ή αρνητικό τη νομική κατάσταση του προσφεύγοντος, αλλά ερμηνευόμενη στη συγκεκριμένη αλληλουχία προσομοιάζει με έκφραση ευγενείας, περιττή άλλωστε για συνετό και ενήμερο υπάλληλο, ο οποίος, έχοντας πληροφορηθεί την έναρξη ισχύος της νέας ρυθμίσεως που εφαρμόζεται στην προσωπική κατάστασή του, πρέπει να ερευνήσει, με δική του πρωτοβουλία και προς το συμφέρον του, τις δυνατότητες ή την αναγκαιότητα λήψεως ορισμένων μέτρων για το μέλλον.
- 42 Το συμπέρασμα αυτό δεν μπορεί να ανατραπεί από τη νομολογία που παραθέτει σχετικά ο προσφεύγων. Πράγματι, στην προαναφερθείσα υπόθεση Deshormes κατά Επιτροπής, η προσφεύγουσα προσέβαλε έγγραφο της διοικήσεως που είχε απορρίψει το αίτημά της να ληφθούν υπόψη ορισμένες περιόδους για τον υπολογισμό των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων της (σημείο Ι του ιστορικού, Συλλογή τόμος 1979/Ι, σ. 89). Το έγγραφο αυτό αποτελούσε επομένως διοικητική πράξη εκτελεστού χαρακτήρα (σκέψη 10 της αποφάσεως), ώστε να διαφέρει θεμελιωδώς από το προσβαλλόμενο εν προκειμένω έγγραφο.

- 43 Κατά το μέτρο που ο προσφεύγων ισχυρίζεται περαιτέρω ότι με τις δύο προσφυγές του προσβάλλει το σύστημα της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως αφεαυτού και ότι οι προσφυγές πρέπει, κατά τη γνώμη του, να θεωρηθούν ως ενιαίο σύνολο, αρκεί να διαπιστωθεί ότι, στο σύστημα των ενδίκων μέσων εννόμου προστασίας του άρθρου 179 της Συνθήκης ΕΟΚ και των άρθρων 90 και 91 του ΚΥΚ, μια πράξη γενικής ισχύος, όπως η κανονιστική ρύθμιση που θέσπισαν τα κοινοτικά όργανα σε εκτέλεση του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως.
- 44 Από το σύνολο των προηγηθεισών σκέψεων προκύπτει ότι η προσφυγή στην υπόθεση T-6/92 πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, χωρίς να χρειάζεται να εξετασθεί το ζήτημα αν η προσφυγή ασκήθηκε εντός της προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 91, παράγραφος 3, του ΚΥΚ.

Επί του παραδεκτού της προσφυγής στην υπόθεση T-52/92

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 45 Η Επιτροπή, χωρίς να προβάλλει τυπική ένσταση απαραδέκτου κατά την έννοια του άρθρου 114 του Κανονισμού Διαδικασίας, εκτιμά ότι η προσφυγή είναι απαραδέκτη ως εκπρόθεσμη. Πράγματι, με δεδομένο ότι ο προσφεύγων έλαβε στις 16 Μαρτίου 1992 την απόφαση που απορρίπτει ρητά την ένστασή του, η προσφυγή που άσκησε στις 13 Ιουλίου 1992 κατατέθηκε μετά το πέρας τριών μηνών από της κοινοποίησής της αποφάσεως αυτής (άρθρο 90, παράγραφος 3, του ΚΥΚ). Καίτοι ισχυρίζεται ο προσφεύγων ότι η συνήθης προθεσμία των τριών μηνών πρέπει, εξαιτίας της μόνιμης κατοικίας του στον Καναδά, να παρεκταθεί κατά ένα μήνα λόγω της αποστάσεως, σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 102, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου και του άρθρου 1, δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος II του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, πάντως, δεν αποδεικνύει ότι κατοικεί (πάντοτε) στον Καναδά.
- 46 Επειδή ο προσφεύγων δεν αμφισβητεί ότι έλαβε στο Dworp, τόπο κατοικίας του στο Βέλγιο, την απόφαση της 12ης Μαρτίου 1992 περί απορρίψεως της ενστάσεώς του, δεν μπορεί, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, να επικαλεσθεί το ευεργέτημα της παρεκτάσεως προθεσμίας λόγω αποστάσεως. Η λύση αυτή επιβάλλεται και για πρόσθετο λόγο ότι ο ίδιος ο προσφεύγων απηύθυνε στον Πρόεδρο της Επιτροπής στις 30 Σεπτεμβρίου 1991 από το Dworp/Beersel

ένσταση επί του ίδιου θέματος. Δικαίως, επομένως, έκρινε η Επιτροπή ότι ο προσφεύγων συμφωνούσε να παραλαμβάνει τις αποφάσεις που τον αφορούσαν στη διεύθυνσή του στο Βέλγιο. Κατά συνέπεια, νομιμοποιούνταν να αναμένει ότι ο προσφεύγων δεν θα ασκούσε πλέον προσφυγή ακυρώσεως μετά τις 16 Ιουνίου 1992. Δεδομένου ότι η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής είναι δημοσίας τάξεως, η Επιτροπή εκτιμά ότι δεν μπορεί να μη ληφθεί υπόψη εν προκειμένω.

- 47 Ο προσφεύγων αντιτάσσει ότι έχει εγκαταστήσει την κατοικία του στον Καναδά. Αυτό προκύπτει από το ολλανδικό διαβατήριό του καθώς και από την καναδική άδεια οδηγήσεως, αντίγραφο της οποίας κατέθεσε στον φάκελο (συνημμένο 1 στο υπόμνημα απαντήσεως), υπογραμμίζοντας ότι τα στοιχεία αυτά συνόδευαν ήδη την προσφυγή στην υπόθεση T-6/92. Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί, στο πλαίσιο της πρώτης αυτής υποθέσεως, το γεγονός ότι ο προσφεύγων κατοικεί εκτός Ευρώπης.
- 48 Σε απάντηση ερωτήσεως που έθεσε το Πρωτοδικείο μετά το πέρας της έγγραφης διαδικασίας, η Επιτροπή δήλωσε ότι δεν ήταν σε θέση να παράσχει, προς στήριξη του ισχυρισμού της ότι ο προσφεύγων έχει τη συνήθη κατοικία του στο Βέλγιο, συμπληρωματικά πραγματικά ή νομικά στοιχεία σε σχέση με τα περιστατικά που αναφέρονται στα υπομνήματά της και ότι επαφίεται επί του θέματος στην κρίση του Πρωτοδικείου.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 49 Πρέπει να υπομνησθεί, καταρχάς, ότι η προσφυγή ασκήθηκε στις 13 Ιουλίου 1992, δηλαδή μετά παρέλευση τριών μηνών από της παραλαβής, η οποία μεσολάβησε στις 16 Μαρτίου 1992, της αποφάσεως περί απορρίψεως της ενστάσεως του προσφεύγοντος. Κατά συνέπεια, είναι παραδεκτή μόνον αν η προθεσμία προσφυγής παρεκτάθηκε κατά ένα μήνα — δυνάμει των συνδυασμένων διατάξεων του άρθρου 102, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου και του άρθρου 1, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως περί παρεκτάσεως προθεσμιών λόγω αποστάσεως, που αποτελεί το παράρτημα II στον Κανονισμό Διαδικασίας του Δικαστηρίου — λόγω του ότι ο προσφεύγων είχε τη συνήθη κατοικία του, όπως ισχυρίζεται, στον Καναδά.
- 50 Επειδή η απόφαση για τον τόπο της ή των συνήθων κατοικιών του προσφεύγοντος στον Καναδά και/ή στο Βέλγιο θα απαιτούσε δυσχερείς ελέγχους ως

προς τα πραγματικά περιστατικά, ενώ το ζήτημα του παραδεκτού της προσφυγής θα έπρεπε να λυθεί μόνο στην περίπτωση του βασιμίου της, το Πρωτοδικείο θεωρεί σκόπιμο να εξετάσει, καταρχάς, την ουσία της υποθέσεως T-52/92.

Επί της ουσίας της προσφυγής στην υπόθεση T-52/92

Ως προς το αντικείμενο της προσφυγής

51 Ενόψει της αρκετά ευρείας διατυπώσεως των αιτημάτων με το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης, πρέπει να προσδιορισθεί καταρχάς το αντικείμενο της προσφυγής. Επειδή πρόκειται για προσφυγή ακυρώσεως μιας βλαπτικής πράξεως, το Πρωτοδικείο μπορεί να ελέγξει μόνο τα κύρια αιτήματα περί ακυρώσεως της πράξεως εκκαθαρίσεως των αποδοτέων εξόδων, της 5ης Ιουλίου 1991, κατά το μέτρο που συνεπάγεται κράτηση 6 300 BFR. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει σχετικά ότι, όπως αναγνώρισαν και οι διάδικοι κατά τη συνεδρίαση, η κράτηση αυτή αναφέρεται μόνο στην πρώτη περίοδο των 90 ημερών κατά την έννοια της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως. Επομένως, η κράτηση έγινε μόνο βάσει του σημείου X, παράγραφος 2, περίπτωση γ', και όχι της περιπτώσεως δ', του παραρτήματος I. Εξάλλου, η μεμονωμένη σημασία του σημείου γ' υπογραμμίστηκε ήδη στις σελίδες 3 και 4 της αποφάσεως της 12ης Μαρτίου 1992 που απέρριψε την ένσταση του προσφεύγοντος.

52 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να ελέγξει, στο πλαίσιο της υποθέσεως T-52/92, ούτε «την απόφαση που μειώνει δραστικά τις αποδόσεις των εξόδων λόγω κατ' οίκον απασχολήσεως νοσοκόμου για τη σύζυγο του προσφεύγοντος, όπως προκύπτει από το κοινοποιηθέν έγγραφο της 27ης Μαρτίου 1991 και υλοποιείται με την απόφαση της 5ης Ιουλίου 1991», ούτε τον ισχυρισμό του προσφεύγοντος, κατά τον οποίο, υπό το κράτος της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως η απόδοση των εξόδων παραϊατρικού προσωπικού και νοσοκόμων που υποχρεούται να καταβάλει «μειώθηκε στο 35,77 % για τις 90 πρώτες ημέρες και στο 21,72 % μετά την περίοδο αυτή» (σ. 5 του υπομνήματος απαντήσεως). Πράγματι, υπάρχει ενδεχομένως ο κίνδυνος με την εφαρμογή των προβλεπομένων ανωτάτων ορίων να μειωθεί το ποσό των καταβλητέων εξόδων όντως σε τόσο χαμηλό ποσοστό, η υπόθεση όμως αυτή δεν ισχύει όσον αφορά την προσβαλλόμενη εν προκειμένω απόδοση, η οποία, παρά την επίδικη κράτηση των 6 300 BFR, ανέρχεται στο 92 % των καταβληθέντων εξόδων. Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει συναφώς ότι έχει ήδη κρίνει με τις αποφάσεις του της 12ης Ιουλίου 1991, T-110/89, Pincherle κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. II-635, σκέψεις 30 και 33), και της 25ης Φεβρουαρίου 1992, T-41/90, Barassi κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-159, σκέψη 38), ότι ο κοινοτικός δικαστής είναι

αριμόδιος μόνο για τον έλεγχο της νομιμότητας πράξεως που βλάπτει τον προσφεύγοντα υπάλληλο και δεν μπορεί, ελλείψει ειδικής πράξεως εφαρμογής, να κρίνει αφηρημένα τη νομιμότητα ενός κανόνα γενικής ισχύος. Επομένως, ο προσφεύγων προσβάλλει απαραδέκτως την κανονιστική ρύθμιση κατά το μέτρο που αυτή δεν αφορά την προσβαλλόμενη ατομική απόφαση.

- 53 Πρέπει να προστεθεί ότι το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να κρίνει ούτε τη νομιμότητα της εκκαθαρίσεως των αποδοτέων εξόδων της 20ής Μαΐου 1992, ως συνημμένου 2 στο υπόμνημα απαντήσεως. Από το έγγραφο αυτό προκύπτει ότι — κατ' εφαρμογήν των σημείων IV, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, X, παράγραφος 2, περίπτωση δ', και XV, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος I της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως, του άρθρου 8, παράγραφος 2, αυτής, καθώς και της ερμηνευτικής διατάξεως του σημείου XV, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω παραρτήματος I — έχει υποβληθεί δεύτερη αίτηση αποδόσεως των εξόδων παραϊατρικού προσωπικού και νοσοκόμων ύψους 132 928 BFR και ότι η απόδοσή τους περιορίστηκε στο ποσό των 41 881 BFR. Πάντως, με το δικόγραφο δεν προσβάλλεται η πράξη εκκαθαρίσεως. Οι διατάξεις βάσει των οποίων εκδόθηκε δεν είναι οι ίδιες με εκείνες επί των οποίων στηρίζεται η πράξη εκκαθαρίσεως της 5ης Ιουλίου 1991, η οποία αποτέλεσε αντικείμενο διοικητικής διαδικασίας και κατά της οποίας στρέφεται ρητά η προσφυγή.

Ως προς τους λόγους ακυρώσεως που προβάλλει ο προσφεύγων

- 54 Για να στηρίξει την προσφυγή του, ο προσφεύγων επικαλείται πέντε λόγους ακυρώσεως: παράβαση του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, προσβολή των κεκτημένων δικαιωμάτων του, παραβίαση του γενικού καθήκοντος αγωγής, παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων και παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας. Μ' έναν έκτο λόγο προβάλλει, εξάλλου, ένσταση ελλείψεως νομιμότητας, καλώντας το Πρωτοδικείο να αποφανθεί ότι οι διατάξεις του σημείου IV, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, και του σημείου X, παράγραφος 2, περίπτωση γ', και δ', του παραρτήματος I είναι ανίσχυρες για τους λόγους που αναπτύσσονται στους πέντε πρώτους λόγους ακυρώσεως και ότι οι διατάξεις αυτές δεν μπορούν επομένως να χρησιμοποιηθούν ως νομική βάση της προσβαλλομένης αποφάσεως.

- 55 Εν προκειμένω, η Επιτροπή θεωρεί ότι η κανονιστική ρύθμιση δεν αποτελεί ούτε απόφαση, αποδέκτης της οποίας είναι ο προσφεύγων, ούτε πράξη που τον αφορά άμεσα και ατομικά κατά την έννοια του άρθρου 173, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης. Ούτε μπορεί ο προσφεύγων να προβάλλει ένσταση ελλείψεως νομιμότητας, βάσει του άρθρου 184 της Συνθήκης ΕΟΚ, σχετικά με τη ρύθμιση αυτή. Η ένσταση μπορεί να προβληθεί μόνο παρεμπιπτόντως και όχι αυτοτελώς. Επιπλέον, είναι προφανές ότι η επιχειρηματολογία του προσφεύγο-

ντος που αφορά την παρανομία της κανονιστικής ρυθμίσεως δεν εντάσσεται στο πλαίσιο ενστάσεως ελλείψεως νομιμότητας, αλλά μάλλον στο πλαίσιο επικρίσεως στρεφομένης κατά της προαναφερθείσας αποφάσεως του Πρωτοδικείου στην υπόθεση Barassi κατά Επιτροπής.

- 56 Όσον αφορά το παραδεικτό της ενστάσεως ελλείψεως νομιμότητας που προβάλλεται δυνάμει του άρθρου 184 της Συνθήκης από τον προσφεύγοντα και κατά της κανονιστικής ρυθμίσεως, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση της 6ης Μαρτίου 1979, 92/78, Simmenthal κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 407, σκέψεις 39 έως 41), η ένσταση ελλείψεως νομιμότητας αποτελεί την έκφραση γενικής αρχής που εξασφαλίζει σε κάθε διάδικο το δικαίωμα να αμφισβητήσει, προκειμένου να επιτύχει την ακύρωση αποφάσεως που τον αφορά άμεσα και ατομικά, το κύρος προηγούμενων θεσμικών πράξεων, που αποτελούν τη νομική βάση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Κατά συνέπεια, η ένσταση αυτή δεν μπορεί να περιορίζεται στις εκδιδόμενες υπό μορφή κανονισμού πράξεις, στις οποίες αναφέρεται αποκλειστικά το άρθρο 184 της Συνθήκης, αλλά πρέπει να ερμηνευθεί ευρύτερα υπό την έννοια ότι περιλαμβάνει όλες τις γενικής φύσεως πράξεις. Έτσι, η κανονιστική ρύθμιση για την κάλυψη των κινδύνων η οποία ελήφθη σε εκτέλεση του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ διέπει κατ' ουσίαν την απόδοση των διαφόρων εξόδων ασθενείας που κατέβαλαν οι ασφαλισμένοι του κοινού συστήματος και θεσπίστηκε, υπό την αρχική του διατύπωση, το 1974 από τα όργανα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με κοινή συμφωνία, όπως διαπιστώθηκε στις 31 Οκτωβρίου 1974 από τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου· αποτέλεσε αντικείμενο επανειλημμένων τροποποιήσεων, εκ των οποίων η τελευταία ανάγεται στο 1991, η δε κοινή συμφωνία των οργάνων διαπιστώθηκε από τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου στις 28 Νοεμβρίου 1991. Η ρύθμιση αυτή είναι γενικού χαρακτήρα, δεδομένου ότι εφαρμόζεται σε αντικειμενικά διαπιστωμένες καταστάσεις, και επάγεται νομικά αποτελέσματα έναντι κατηγοριών προσώπων που αντιμετωπίζονται γενικά και αφηρημένα (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 18ης Μαρτίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 44/74, 46/74 και 49/74, Acton κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 137, σκέψη 7, και της 14ης Φεβρουαρίου 1989 στην υπόθεση 206/87, Lefebvre Frère et Soeur κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 275, σκέψη 13). Κατά συνέπεια, μολονότι δεν εξεδόθη υπό μορφή κανονισμού, η ρύθμιση αυτή μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο ενστάσεως ελλείψεως νομιμότητας. Το ίδιο το Δικαστήριο άλλωστε την χαρακτήρισε «ως εκτελεστική διάταξη του ΚΥΚ» και εξέτασε το συμβατό της με τις οικείες διατάξεις του ΚΥΚ, ιδίως ως προς το ζήτημα αν ορισμένοι από τους κανόνες που θεσπίζει βαίνουν πέραν των ορίων που έθεσε το Συμβούλιο στο άρθρο 72 του ΚΥΚ (αποφάσεις της 20ής Νοεμβρίου 1980 στην υπόθεση 806/79, Gerin κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 399, σκέψη 15, και της 8ης Μαρτίου 1988 στην υπόθεση 339/85, Brunotti κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 1379, σκέψη 13).

57 Κατά το μέτρο που ο προσφεύγων δεν περιόρισε την ένστασή του στο σημείο X, παράγραφος 2, περίπτωση γ', του παραρτήματος I, που αποτελεί τη μόνη βάση της προσβαλλομένης εκκαθάρισεως, αλλά την επεξέτεινε στην παράγραφο 2, περίπτωση δ', πρέπει να υπομνησθεί ότι η ένσταση ελλείψεως νομιμότητας πρέπει να περιορίζεται σε ό,τι είναι απαραίτητο για την επίλυση της διαφοράς. Πράγματι, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 184 της Συνθήκης δεν έχει ως σκοπό να παρέχει στον διάδικο τη δυνατότητα να αμφισβητεί την ισχύ κάποιας γενικής φύσεως πράξεως προς όφελος οποιασδήποτε προσφυγής. Υπογράμμισε ότι η γενική πράξη της οποίας προβάλλεται η έλλειψη νομιμότητας πρέπει να εφαρμόζεται άμεσα ή έμμεσα στην υπόθεση που αποτελεί το αντικείμενο της προσφυγής και ότι πρέπει να υφίσταται άμεσος νομικός δεσμός μεταξύ της προσβαλλομένης ατομικής αποφάσεως και της εν λόγω γενικής πράξεως (αποφάσεις της 31ης Μαρτίου 1965 στην υπόθεση 21/64, *Macchiorlati Dalmis e Figli κατά Ανωτάτης Αρχής*, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 51, και της 13ης Ιουλίου 1966 στην υπόθεση 32/65, *Ιταλία κατά Συμβουλίου και Επιτροπής*, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 429). Εν προκειμένω, εφόσον η προσβαλλόμενη εκκαθάριση στηρίζεται μόνο στην παράγραφο 2, περίπτωση γ', της εν λόγω διατάξεως, η ένσταση, κατά το μέρος που αφορά την παράγραφο 2, περίπτωση δ', καταλαμβάνει και διάταξη που δεν έχει επίδραση στην επίλυση της διαφοράς και δεν εμφανίζει κανένα άμεσο νομικό δεσμό με τη διαφορά. Κατόπιν αυτού, πρέπει κατά το μέτρο αυτό να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

58 Πρέπει επομένως να ερευνηθεί, σε σχέση με τους πέντε πρώτους λόγους ακυρώσεως που προβάλλει ο προσφεύγων, η νομιμότητα μόνο της εκκαθάρισεως της 5ης Ιουλίου 1991 και, κατά το μέτρο που είναι βέβαιο ότι η εκκαθάριση αυτή καταρτίστηκε κατ' εφαρμογή μόνον των διατάξεων του σημείου X, παράγραφος 2, περίπτωση γ', του παραρτήματος I, η νομιμότητα των διατάξεων αυτών.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως περί παραβάσεως του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ

Επιχειρήματα των διαδίκων

59 Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι, δυνάμει της διατάξεως αυτής, δικαιούται αποδόσεως 100 % των εξόδων στα οποία πράγματι υποβλήθηκε. Στην περίπτωση του, η απόδοση των εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα ασθενούς περιορίζεται, κατ' εφαρμογή της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως, σε πολύ χαμηλότερο ποσοστό (ύψους 35,77 % για τις 90 πρώτες ημέρες και 21,72 % μετά την περίοδο αυτή). Πρόκειται για προφανή προσβολή του δικαιώματος, που αναγνωρίζεται από τον ΚΥΚ, περί αποδόσεως κατά 100 % σε περίπτωση σοβαρής ασθενείας.

- 60 Κατά το μέτρο που η Επιτροπή εμμένει, με την απόφασή της περί απορρύθμισης της ενστάσεως του προσφεύγοντος, επί του ότι το αποδοθέν στις 7 Ιουλίου 1991 σ' αυτόν ποσό ανερχόταν στο 92 % των πράγματι καταβληθέντων εξόδων, ο προσφεύγων θεωρεί το επιχείρημα αυτό αλυσιτελές. Πράγματι, αφενός μεν, η απόδοση του 92 % εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής σε σχέση με το ποσοστό 100 % που ορίζει ο ΚΥΚ, αφετέρου δε, το νομικό ζήτημα αρχής που ανακύπτει εν προκειμένω δεν μπορεί να επηρεαστεί από το γεγονός ότι, χάρη στις προσπάθειες που κατέβαλλε ο προσφεύγων για να συμπίσει τα αποδοτέα έξοδα, η ανάληψή τους ανέρχεται, μόλις σε μία μεμονωμένη περίπτωση, σε ποσοστό που πλησιάζει το 100 %.
- 61 Εξάλλου, η ανάληψη της δαπάνης κατά 100 % ενέχει προδήλως, σε σχέση με τη γενική ρύθμιση, συμπληρωματικό στοιχείο επεμβάσεως, που δικαιολογείται από τη σοβαρότητα της ασθένειας. Κατά το προηγούμενο σύστημα, το στοιχείο αυτό συνίστατο στο ότι το ανώτατο ποσό που προβλεπόταν στην περίπτωση της αναλήψεως της δαπάνης κατά 100 % οριζόταν στο διπλάσιο από εκείνο που ίσχυε στην περίπτωση αναλήψεως της δαπάνης κατά 80 %. Αντιθέτως, σύμφωνα με τον νέο κανόνα που θεσπίζει το σημείο IV του παραρτήματος I, το ανώτατο ποσό που προβλέπεται για τις αποδόσεις κατά 80 % εφαρμόζεται επίσης στις αποδόσεις κατά 100 %. Επομένως, δεν υφίσταται πλέον καμιά διαφορά μεταξύ των δύο ανωτάτων ορίων. Το γεγονός ότι η νέα κανονιστική ρύθμιση προβλέπει επιπλέον μείωση αυτού του ανωτάτου ορίου κατά 10 % του βασικού μισθού ή της συντάξεως του ασφαλισμένου καθιστά ακόμη εντονότερη την αντίθεση με την αρχή αποδόσεως κατά 100 %.
- 62 Ο προσφεύγων προσθέτει ότι η γαλλική απόδοση του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ αναφέρεται σε απόδοση «εντός του ορίου του 80 %», ενώ το ολλανδικό κείμενο προβλέπει απόδοση «μέχρις 80 % κατ' ανώτατο όριο». Ο όρος «όριο» σημαίνει ότι η απόδοση περιορίζεται στο 80 % των καταβληθέντων εξόδων. Εξάλλου, από τη σύγκριση του ολλανδικού κειμένου των ερμηνευτικών διατάξεων της κανονιστικής ρυθμίσεως σχετικά με το σημείο XV του παραρτήματος I με τις άλλες γλωσσικές αποδόσεις προκύπτει ότι, για την εφαρμογή του άρθρου 8, παράγραφος 2, της εν λόγω ρυθμίσεως, το «ανώτατο όριο» πρέπει πράγματι να μετατραπεί με βάση το 100 (παραρτήματα C 11 στο δικόγραφο της υποθέσεως T-52/92), πράγμα που επιβεβαιώνει ότι πρέπει, κατά μείζονα λόγο, να γίνει η μετατροπή με βάση το 100 στην περίπτωση αποδόσεως που έχει καθορισθεί ρητά στο 100 %.
- 63 Απαντώντας στο επιχείρημα που συνήγαγε η Επιτροπή από τις προαναφερθείσες αποφάσεις Pincherle κατά Επιτροπής και Barassi κατά Επιτροπής, με τις οποίες το Πρωτοδικείο έθεσε ως αρχή ότι τα ποσοστά αποδόσεως που προβλέπει το άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ συνιστούν ανώτατα ποσοστά και αναγνώρισε, στην υπόθεση Barassi κατά Επιτροπής, τη νομιμότητα αποδόσεως

που ανερχόταν μόνο στο 31 % των καταβληθέντων εξόδων, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι υφίσταται προφανής παραβίαση της διαφαινομένης στο άρθρο 72 του ΚΥΚ αρχής της ασφαλιστικής καλύψεως όταν, στο πλαίσιο αποδόσεως που έχει καθορισθεί κατ' αρχήν στο 100 %, η πραγματική απόδοση μειούται, όπως στην προκειμένη περίπτωση, σε ποσοστό 35 % για τις 90 πρώτες ημέρες και σε 21 % μετά την πάροδο της περιόδου αυτής. Το επιχείρημα που συνήγαγε το Πρωτοδικείο, στην υπόθεση Barassi κατά Επιτροπής, από το άρθρο 72, παράγραφος 3, του ΚΥΚ, το οποίο προβλέπει ειδική απόδοση στην περίπτωση που τα μη αποδοθέντα έξοδα είναι ιδιαιτέρως υψηλά, είναι, πάντα κατά τον προσφεύγοντα, ασυμβίβαστο με τη συστηματική και τελολογική ερμηνεία της διατάξεως αυτής. Αφενός μεν, η διάταξη εφαρμόζεται μόνον σε εξαιρετικές καταστάσεις, όπως προκύπτει από την προβλεπόμενη ειδική διαδικασία και από την σαφώς αναγνωριζόμενη στην ΑΔΑ εξουσία εκτιμήσεως: η σκέψη του Πρωτοδικείου, κατά την οποία η διάταξη αυτή δικαιολογεί μέτρα εκτελέσεως που καταλήγουν κατά τρόπο διαρθρωτικό σε ποσοστό αποδόσεως εξαιρετικά χαμηλό, οδηγεί έτσι σε πλήρη ανατροπή της γενικής οικονομίας του άρθρου 72 (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Ιουλίου 1984 στην υπόθεση 115/83, Ooms κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 2613, σκέψη 14). Αφετέρου, η συλλογιστική του Πρωτοδικείου δεν μπορεί να ισχύσει στο ειδικό σύστημα αναλήψεως της δαπάνης κατά 100 % στην περίπτωση σοβαρής ασθένειας: πράγματι, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η ανάληψη περιορίζεται σε λιγότερο από ένα τέταρτο μέσω εκτελεστικών διατάξεων, με το αιτιολογικό ότι, σε τέτοια περίπτωση και με τις προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο 72, παράγραφος 3, του ΚΥΚ, η ΑΔΑ μπορεί να εγκρίνει κατόπιν αιτήσεως ειδική απόδοση.

- 64 Εξάλλου, ο προσφεύγων παρατηρεί ότι η συλλογιστική του Πρωτοδικείου, όσον αφορά το άρθρο 8, παράγραφος 5, της κανονιστικής ρυθμίσεως (σκέψη 38 της προαναφερθείσας αποφάσεως Barassi κατά Επιτροπής), είναι αμφίβολο αν τυγχάνει εφαρμογής γενικώς αλλ' ασφαλώς δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής στην προκειμένη περίπτωση. Η διαπίστωση ότι, κατά τη διάταξη αυτή, η εφαρμογή του άρθρου 8, παράγραφος 2, της κανονιστικής ρυθμίσεως, και επομένως του άρθρου 72, παράγραφος 3, του ΚΥΚ, συνδέεται κατ' ανάγκη με αίτηση καταλήγει στο να προκαταβάλλει αναγκαστικά ο ίδιος ο ενδιαφερόμενος τα έξοδα για μακρά περίοδο. Πράγματι, σύμφωνα με τη διοικητική πρακτική που ακολουθείται εν προκειμένω (συνημμένο 3 στο υπόμνημα απαντήσεως), ο ασφαλισμένος μπορεί να υποβάλει την αίτηση μόνο μετά το πέρας της ελάχιστης περιόδου αναφοράς 12 μηνών, διαθέτοντας εξάλλου νέα περίοδο δώδεκα μηνών για τον σκοπό αυτό. Τόσο μακρές προθεσμίες, ιδίως σε περίπτωση ηλικιωμένων ασφαλισμένων, ουδόλως συνάδουν προς τις γενικές αρχές της χρηστής διοικήσεως, πολύ περισσότερο όταν η υποβληθείσα αίτηση υπόκειται περαιτέρω στην προθεσμία που προβλέπει το άρθρο 90 του ΚΥΚ, πράγμα που σημαίνει ότι η εξέτασή της μπορεί ακόμη να παραταθεί επί 14 μήνες σε περίπτωση αρνήσεως, λαμβανομένης υπόψη της προθεσμίας για την άσκηση προσφυγής.

- 65 Ο προσφεύγων υποστηρίζει ακόμη ότι, στην περίπτωση του, η δυνατότητα να επιτύχει ειδικές αποδόσεις περιορίζεται, κατά την ερμηνευτική διάταξη του σημείου XV του παραρτήματος, στα έξοδα που δεν υπερβαίνουν το 50 %, το πολύ, των ανωτάτων ορίων που προβλέπει το παράρτημα I για τις αποδόσεις των εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα. Ο περιορισμός αυτός είναι ακόμη εντυπωσιακότερος διότι ενισχύει τη δυσμενή μεταχείριση σε σχέση με τα έξοδα λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα. Ο προσφεύγων παραπέμπει σχετικά και πάλι στην εκκαθάριση της 20ής Μαΐου 1992, συνημμένης στο παράρτημα 2 του υπομνήματος απαντήσεως, για να υπογραμμίσει ότι στην πραγματικότητα η διάταξη αυτή εφαρμόστηκε στην περίπτωση του.
- 66 Η Επιτροπή απαντά ότι το άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ ορίζει μόνο, κατά τρόπο γενικό, ότι τα έξοδα ασθένειας αποδίδονται εντός ορίου ορισμένων ποσοστών (80, 85 ή 100 %, ανάλογα με την περίπτωση) και βάσει ρυθμίσεως που θεσπίζεται με κοινή συμφωνία από τα όργανα των Κοινοτήτων. Τίποτα δεν εμποδίζει, επομένως, τις Κοινότητες να περιορίζουν σε κατώτερα ποσοστά τις παροχές της ασφαλίσεως ασθένειας. Εξάλλου, τα ανώτατα αυτά όρια δεν αποτελούν το μοναδικό κριτήριο, διότι το άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ προβλέπει ρητά τη θέσπιση ειδικών διατάξεων. Όσον αφορά τη διατύπωση του άρθρου 72 του ΚΥΚ, η Επιτροπή, παρατηρώντας ότι η γαλλική απόδοση την οποία επικαλείται ο προσφεύγων δεν τυγχάνει οποιασδήποτε προτιμήσεως, ισχυρίζεται ότι δεν αντιλαμβάνεται πώς η έκφραση «εντός του ορίου του 80 %» αφίσταται της ερμηνείας της ότι το ποσοστό αυτό αποτελεί το ανώτατο ποσοστό.
- 67 Η Επιτροπή αναφέρεται στη συνέχεια στις προαναφερθείσες αποφάσεις Pincherle κατά Επιτροπής και Barassi κατά Επιτροπής, με τις οποίες το Πρωτοδικείο έκρινε ότι τα ποσοστά αποδόσεως που ορίζει το άρθρο 72 του ΚΥΚ σε 80 ή 85 % των καταβληθέντων εξόδων καθορίζουν το ανώτατο αποδοτέο όριο, ότι, ελλείψει ανωτάτου ορίου αποδόσεως καθοριζόμενου από τον ΚΥΚ, τα θεσμικά όργανα εξουσιοδοτούνται να καθορίζουν τα κατάλληλα ανώτατα όρια τηρώντας την αρχή της ασφαλιστικής καλύψεως η οποία διαπνέει το άρθρο 72 του ΚΥΚ και ότι τα ανώτατα όρια που εφαρμόζονται εν προκειμένω δεν είναι ούτε παράνομα ούτε άδικα. Κατά την άποψη της Επιτροπής, η ίδια συλλογιστική εφαρμόζεται και στο σύστημα αναλήψεως της δαπάνης κατά 100 %.
- 68 Η Επιτροπή προσθέτει, επικουρικώς, ότι η κανονιστική ρύθμιση περί καλύψεως των κινδύνων ασθένειας έχει την ίδια νομική ισχύ με τον ΚΥΚ. Ο γενικός κανόνας κατά τον οποίο η μεταγενέστερη διάταξη μπορεί να τροποποιήσει την προγενέστερη διάταξη έχει επομένως εφαρμογή (*lex posterior derogat lege priori*).

- 69 Επί του τελευταίου αυτού ισχυρισμού αμύνης τον οποίο επικαλείται επικουρικά η Επιτροπή, ο προσφεύγων απαντά — παραπέμποντας στα άρθρα 212 της Συνθήκης ΕΟΚ και 24 της Συνθήκης περί ιδρύσεως ενιαίου Συμβουλίου και ενιαίας Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αφενός, και στο άρθρο 72 του ΚΥΚ, αφετέρου, καθώς και στην απαιτούμενη δημοσιότητα που προβλέπεται για τους κανονισμούς του Συμβουλίου — ότι είναι εσφαλμένος ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι η κανονιστική ρύθμιση έχει την ίδια νομική ισχύ με τον ΚΥΚ.
- 70 Ο προσφεύγων δήλωσε κατά τη συνεδρίαση ότι θα μπορούσε να δεχθεί ερμηνεία του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, κατά την οποία η απόδοση των εξόδων ασθενείας μπορεί να υπολογιστεί σε ποσοστό «περίπου» 80, 85 ή 100 %, ανάλογα με την περίπτωση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 71 Πρέπει να τονιστεί καταρχάς ότι το άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ προβλέπει ότι το περιεχόμενό του μπορεί να συμπληρωθεί με «ρύθμιση θεσπιζόμενη με κοινή συμφωνία των οργάνων των Κοινοτήτων». Το Συμβούλιο, το οποίο κατήρτισε τον ΚΥΚ, εκκίνησε επομένως από τη σκέψη ότι ο κανονισμός που εξέδωσε το ίδιο — ο ΚΥΚ — δεν περιλαμβάνει όλους τους κανόνες που εφαρμόζονται στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης των υπαλλήλων. Άνοιξε — μαζί με τη δυνατότητα τυπικής τροποποίησης του ΚΥΚ μέσω κανονισμού — δεύτερο διαφορετικό δρόμο νομοθέτησης επί του θέματος, αναθέτοντας τη σχετική ευθύνη στα κοινοτικά όργανα ενεργούντα κατόπιν κοινής συμφωνίας. Τα όργανα, συμπεριλαμβανομένου και του ίδιου του Συμβουλίου, έχουν επομένως εξουσιοδοτηθεί, δυνάμει του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, να θεσπίζουν διατάξεις στο περιθώριο του ΚΥΚ.
- 72 Η εξουσιοδότηση αυτή είναι σύμφωνη με τις αρχές της Συνθήκης. Πράγματι, δεν πρόκειται για μεταβίβαση αμιγούς νομοθετικής αρμοδιότητας στα άλλα όργανα, δεδομένου ότι η θέσπιση της ρυθμίσεως προϋποθέτει κοινή συμφωνία των οργάνων, επομένως και του Συμβουλίου που προέβη στην εξουσιοδότηση. Έτσι, το Συμβούλιο διατηρεί την εξουσία να εμποδίζει τη θέσπιση διατάξεως που δεν θεωρεί πρόσφορη.

- 73 Πρέπει να υπομνησθεί περαιτέρω ότι το Δικαστήριο διαπίστωσε, κατά τρόπο γενικό, ότι, προβλέποντας ότι ο υπάλληλος και ο/η σύζυγός του καλύπτονται κατά των κινδύνων ασθενείας εντός του ορίου ορισμένου ποσοστού εξόδων που κατέβαλαν και βάσει κοινής ρυθμίσεως για τα όργανα, το άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ αφήνει στους συντάκτες της ρυθμίσεως τη φροντίδα να καθορίσουν το πεδίο εφαρμογής της καλύψεως, τηρώντας τις διατάξεις του ΚΥΚ και τους σκοπούς που επιδιώκει (προαναφερθείσα απόφαση Brunotti κατά Επιτροπής, σκέψη 10). Επομένως, το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι η κανονιστική ρύθμιση μπορεί να περιέχει συμπληρωματικές διατάξεις, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπερβαίνουν τα όρια που έχει θέσει το άρθρο 72 του ΚΥΚ, απορρίπτοντας έτσι το επιχείρημα ότι το Συμβούλιο δεν μπορούσε να μεταβιβάσει την εξουσία του προς ρύθμιση του εν λόγω θέματος (σκέψεις 12 και 14 της προαναφερθείσας αποφάσεως).
- 74 Πρέπει να προστεθεί ότι οι συμπληρωματικές αυτές διατάξεις μπορούν κατηγορηματικά να περιλαμβάνουν και ανώτατα όρια αποδόσεως. Όπως έχει ήδη κρίνει το Πρωτοδικείο, με την προαναφερθείσα απόφασή του Barassi κατά Επιτροπής, σκέψη 33, ελλείψει ανωτάτων ορίων αποδόσεως καθορισμένων από τον ΚΥΚ, τα όργανα εξουσιοδοτούνται να καθορίζουν τέτοια όρια με τις διατάξεις της κοινής ρυθμίσεως. Πάντως, το Πρωτοδικείο έχει υπογραμμίσει ότι τα όργανα δεν μπορούν, κατά τη θέσπιση εκτελεστικών διατάξεων του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ και ιδίως κατά τον καθορισμό ανωτάτων ορίων αποδόσεως, να υπερβούν τα όρια της εξουσίας τους που επιβάλλει η αρχή της ασφαλιστικής καλύψεως στην οποία στηρίζεται η διάταξη του ΚΥΚ.
- 75 Όσον αφορά την προκειμένη περίπτωση, η οποία ανάγεται στην απόδοση εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα ασθενούς, πρέπει να τονιστεί ότι το άρθρο 72 του ΚΥΚ δεν περιέχει καμιά ειδική διάταξη στο θέμα αυτό. Εδώ πρόκειται για ιδιαίτερος περίπλοκο και σημαντικό θέμα. Αφενός μεν, τα συναφή έξοδα μπορούν να φθάσουν σε πολύ υψηλά ποσά, αφετέρου δε, οι αναγκαίες παρεχόμενες υπηρεσίες, που εξαρτώνται από τη φύση της ασθενείας, μπορούν να έχουν ποικίλο χαρακτήρα. Κατά συνέπεια, είναι προφανές ότι η κοινή ρύθμιση πρέπει να περιλαμβάνει ειδικούς κανόνες επί του θέματος αυτού.
- 76 Ο προσφεύγων εκτιμά ότι η κανονιστική ρύθμιση δεν μπορεί νομίμως να καθορίζει ανώτατο όριο αποδόσεως στην περίπτωση αναλήψεως της δαπάνης κατά 100 %, περίπτωση προβλεπόμενη από το άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ για τις ιδιαίτερες σοβαρές ασθένειες. Ο ισχυρισμός του προσφεύγοντος παραβλέπει την έκταση εφαρμογής του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ. Πράγματι, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Πρωτοδικείο, με τις προαναφερθείσες αποφάσεις του Pincherle κατά Επιτροπής, σκέψη 25, και Barassi κατά Επιτροπής,

σκέψη 32, έκρινε ήδη ότι τα ποσοστά αποδόσεως κατά 80 ή 85 %, που προβλέπονται στο άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, πρέπει, ενόψει του γράμματος της διατάξεως, να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αποτελούν το ανώτατο αποδοτέο όριο και δεν συνεπάγονται επομένως καμιά υποχρέωση αποδόσεως στους ασφαλισμένους και τους υπαγομένους στο σύστημα των εξόδων στο ίδιο ποσοστό για όλες τις περιπτώσεις. Πρέπει να προστεθεί ότι η συλλογιστική αυτή διατηρεί όλη της την ισχύ όταν πρόκειται να εφαρμοστεί το ποσοστό 100 % που προβλέπει η ίδια διάταξη.

- 77 Το συμπέρασμα αυτό υπαγορεύεται από το ίδιο το σύστημα στο οποίο υπακούει η λειτουργία του κοινού συστήματος. Πράγματι, οι πόροι του κοινού συστήματος περιορίζονται στις εισφορές των ασφαλισμένων και των οργάνων και η οικονομική ισορροπία του επάγεται την αναγκαία συσχέτιση εξόδων και εισφορών. Αφού δεν προβλέπεται κανένα κατώτατο όριο αποδόσεως στο άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, απόκειται στα κοινοτικά όργανα, ενεργώντας κατόπιν κοινής συμφωνίας, να ρυθμίζουν την απόδοση των εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου, αποκλειστικά εντός των ορίων, αφενός, των διαθεσίμων πόρων, αφετέρου, της προαναφερθείσας αρχής της ασφαλιστικής καλύψεως. Παρέπεται ότι, σε περίπτωση εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου που καταβλήθηκαν για σοβαρή ασθένεια, η απόδοση μπορεί να είναι κατώτερη του ποσοστού ύψους 100 % που προβλέπεται ως ανώτατο όριο στο άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ.

- 78 Όσον αφορά τη προσβαλλόμενη εκκαθάριση της 5ης Ιουλίου 1991, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ήδη πιο πάνω ότι το αποδοθέν ποσό αντιστοιχεί στο 92 % των εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου που κατέβαλε ο προσφεύγων, τούτο δε κατ' εφαρμογή του ανωτάτου ορίου που προβλέπεται στο σημείο Χ, παράγραφος 2, περίπτωση γ', του παραρτήματος Ι. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η διαφορά μεταξύ του πραγματικού ποσοστού αποδόσεως και του προβλεπόμενου ανωτάτου ποσοστού αποδόσεως, που ανέρχεται μόλις σε 8 μονάδες, δεν μπορεί να λογισθεί ως παραβίαση της αρχής της ασφαλιστικής καλύψεως. Η κρίση αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι ο ίδιος ο προσφεύγων δήλωσε ότι μπορεί να αποδεχθεί απόδοση κυμαινόμενη «περίπου» στο 100 %. Οι διατάξεις της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως επί των οποίων στηρίζεται η επίδικη εκκαθάριση δεν υπερβαίνουν, κατά συνέπεια, τα όρια που προβλέπει το άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ και δεν χρειάζεται στη συγκεκριμένη περίπτωση να προσδιοριστούν τα συγκεκριμένα ποσοστά αποδόσεως κάτω των οποίων, κατά τρόπο γενικό και για όλες τις αποδόσεις εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα ασθενούς, τα όρια αυτά θα έπρεπε να θεωρηθούν ως παραβιαζόμενα.

- 79 Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι τα ποσοστά αποδόσεως τα οποία ο προσφεύγων εκφράζει φόβους ότι θα εφαρμοστούν γι' αυτόν στον μέλλον σε ορισμένες περιπτώσεις και τα οποία αναβιβάζει αντίστοιχα στο 35,77 και στο 21,72 %, δεν συνδέονται καθόλου με την εκκαθάριση της 5ης Ιουλίου 1991, αντικείμενο της δίκης. Οι περιστάσεις της προκειμένης υποθέσεως δεν επιτρέπουν επομένως να ερευνηθούν τα ποσοστά αυτά. Το ίδιο ισχύει για το επιχείρημα που συνάγει ο προσφεύγων από τον εξαιρετικό χαρακτήρα της ειδικής αποδόσεως που προβλέπει το άρθρο 72, παράγραφος 3, του ΚΥΚ και από τις διοικητικές δυσχέρειες σχετικά με την εκτέλεση της διατάξεως. Πράγματι, εφόσον ο προσφεύγων δεν ζήτησε να τύχει αυτής της ειδικής αποδόσεως, το επιχείρημα στερείται σημασίας για την επίλυση της παρούσας διαφοράς (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση Pincherle κατά Επιτροπής, σκέψη 30).
- 80 Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι πρέπει να απορριφθεί ο λόγος ακυρώσεως περί παραβάσεως του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ.

Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως περί προσβολής κεκτημένων δικαιωμάτων
 Επιχειρήματα των διαδίκων

- 81 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι ένας υπάλληλος μπορεί να επικαλεστεί κεκτημένο δικαίωμα αν το γενεσιουργό του δικαιώματος αυτού γεγονός έλαβε χώρα υπό το κράτος συγκεκριμένου κανονισμού, προγενέστερου της τροποποίησης που αποφάσισε η κοινοτική αρχή (απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Μαρτίου 1975, 28/74, Gillet κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 149). Εν προκειμένω το γενεσιουργό γεγονός είναι η επέλευση της ασθενείας της συζύγου του προσφεύγοντος και η αναγνώρισή της ως σοβαράς ασθενείας, αμφότερες υπό το κράτος της προηγούμενης κανονιστικής ρυθμίσεως. Ο τρόπος αποδόσεως, όπως καθορίστηκε δυνάμει της προηγούμενης αυτής ρυθμίσεως, δεν μπορεί επομένως να τροποποιηθεί εις βάρος του προσφεύγοντος, ο οποίος, στις περιπτώσεις αυτές, υποχρεώθηκε να λάβει ορισμένες αποφάσεις που αφορούσαν τον τρόπο ουσιαστικής και οικονομικής αντιμετώπισεως της ασθενείας. Για να μπορέσει να προσδιορίσει τις οικονομικές συνέπειες ασθενείας της οποίας η διάρκεια εξ ορισμού ήταν απρόβλεπτη, ο προσφεύγων δεν μπορούσε προφανώς να στηριχθεί παρά μόνο στη νομική κατάσταση που γνώριζε, δηλαδή στην αρχή της αναλήψεως της δαπάνης κατά 100 % στο πλαίσιο των λεπτομερειών εφαρμογής που γνώριζε μέχρι τότε και που συνίσταται στην ανάληψη της δαπάνης μέχρι του διπλασίου του ανωτάτου ποσού που ίσχυε τότε. Το δικαίωμα του προσφεύγοντος να τύχει αποδόσεως κατά 100 %, σύμφωνα με τον τρόπο αυτό, είχε ήδη γεννηθεί τότε και επομένως αποτελούσε κεκτημένο δικαίωμα. Η άποψη αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι η αρχή της αναλήψεως της δαπάνης κατά 100 % δεν τροποποιήθηκε, αλλά ότι με τη νέα ρύθμιση κατέστη στην πράξη άνευ περιεχομένου.

82 Η Επιτροπή απαντά ότι η νομολογία που επικαλέστηκε ο προσφεύγων δεν ισχύει στην προκειμένη περίπτωση, δεδομένου ότι το γενεσιουργό γεγονός του δικαιώματος είναι μεταγενέστερο της ενάρξεως ισχύος της νέας ρυθμίσεως. Πράγματι, στον προσφεύγοντα εφαρμόστηκε η παλαιά ρύθμιση για τα έξοδα που αφορούσαν την ασθένεια της συζύγου του τα οποία κατέβαλε πριν από την 1η Ιανουαρίου 1991. Αντιθέτως, η νέα ρύθμιση εφαρμόζεται μόνο στα καταβληθέντα μετά την ημερομηνία αυτή έξοδα.

83 Η Επιτροπή παραπέμπει σχετικά στις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 5ης Μαΐου 1981, 112/80, Dürbeck (Συλλογή 1981, σ. 1095, σκέψη 48), και της 11ης Μαρτίου 1982, 127/80, Grogan κατά Επιτροπής (Συλλογή 1982, σ. 869, σκέψη 15), τη λυσιτέλεια των οποίων για τις παρούσες υποθέσεις αμφισβητεί εντούτοις ο προσφεύγων. Η Επιτροπή θεωρεί, τέλος, ότι η άποψη που υποστηρίζει ο προσφεύγων καταλήγει σε παράδοξη κατάσταση. Θα είχε ως συνέπεια, σε περίπτωση ασθενείας μακράς διάρκειας, να πρέπει να θεωρούνται οι όροι αποδόσεως των εξόδων ασθενείας ως κεκτημένο δικαίωμα από τη στιγμή που εκδηλώθηκε η ασθένεια, έτσι ώστε να καθίσταται αδύνατη η αναθεώρηση της βάσεως αποδόσεως μετά ορισμένο χρόνο, ιδίως σε συνάρτηση με τη διάρκεια της ασθενείας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

84 Αρχεί να τονιστεί σχετικά ότι, αφού ούτε το άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ ούτε η κανονιστική ρύθμιση προβλέπουν, προκειμένου περί εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου, σταθερά ποσοστά αποδόσεως, αλλά μόνον τα ανώτατα ποσοστά, το γεγονός και μόνον ότι, για ορισμένη περίοδο, η εφαρμογή που έγινε από τα κοινοτικά όργανα του άρθρου αυτού ήταν εξαιρετικά ευνοϊκή για τους ενδιαφερομένους δεν μπορεί να δημιουργήσει κεκτημένο δικαίωμα υπέρ αυτών. Ο προσφεύγων, ο οποίος είχε το πλεονέκτημα, επί ορισμένη περίοδο, ευνοϊκής εφαρμογής του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, που επιτρέπει επίσης, σύμφωνα με το περιεχόμενό του, λιγότερο ευνοϊκή εφαρμογή, δεν μπορεί επομένως να επικαλεστεί κεκτημένο δικαίωμα για τη διατήρηση του πλεονεκτήματος (απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαΐου 1987, 133/85 έως 136/85, Rau κ.λπ., Συλλογή 1987, σ. 2289, σκέψη 18).

85 Εξάλλου, το Δικαστήριο έκρινε, με τις αποφάσεις του της 16ης Μαΐου 1979, 84/78, Tomadini (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 903, σκέψη 21), και Dürbeck, προαναφερθείσα, σκέψη 48, ότι, υπό το πρίσμα της αρχής της τηρήσεως της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, μια νέα ρύθμιση δεν μπορεί να μην τύχει εφαρμογής ως

προς τα μελλοντικά αποτελέσματα καταστάσεων που γεννήθηκαν υπό το κράτος της προηγούμενης ρυθμίσεως και ότι αυτό ισχύει ειδικότερα όταν πρόκειται για ένα πεδίο, το αντικείμενο του οποίου απαιτεί διαρκή προσαρμογή σε συνάρτηση με τις διακυμάνσεις της οικονομικής καταστάσεως. Η εφαρμογή στην προκειμένη υπόθεση της σκέψεως που εκφράζει αυτή η νομολογία επάγεται ότι τα μελλοντικά αποτελέσματα — εν προκειμένω τα έξοδα που θα καταβληθούν στο μέλλον — μιας μακράς διαρκείας ασθενείας που επήλθε υπό το κράτος ορισμένης ρυθμίσεως θα ρυθμίζονται κατά περίπτωση, από ορισμένο χρονικό σημείο, από νέα ρύθμιση, ενδεχομένως λιγότερο ευνοϊκή από την προηγούμενη, θα πρέπει δε να παρατηρηθεί επιπλέον ότι το ζήτημα της αποδόσεως των εξόδων ασθενείας περιλαμβάνεται μεταξύ εκείνων ακριβώς, το αντικείμενο των οποίων περιλαμβάνει συνεχή προσαρμογή των ισχυόντων κανόνων σε συνάρτηση με τους διαθέσιμους πόρους και την ανάγκη εξασφαλίσεως οικονομικής ισορροπίας.

- 86 Κατά συνέπεια, ο λόγος ακυρώσεως περί προσβολής κεκτημένων δικαιωμάτων πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως περί παραβιάσεως του γενικού καθήκοντος αρωγής

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 87 Ο προσφεύγων επικαλείται το άρθρο 24 του ΚΥΚ και τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τη διάταξη αυτή, κατά την οποία ο σκοπός της είναι να παράσχει στο ενεργό και στο συνταξιοδοτούμενο προσωπικό ασφάλεια για το παρόν και για το μέλλον (απόφαση της 12ης Ιουνίου 1986, 229/84, Sommerlatte κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 1805). Η αναφορά στην ασφάλεια για το μέλλον έχει ιδιαίτερη σημασία στην προκειμένη υπόθεση. Υπό το πρίσμα αυτό, είναι αντίθετο προς το καθήκον αρωγής να λαμβάνονται, χωρίς να προηγείται καν συλλογική ή ατομική διαβούλευση με τους ενδιαφερομένους συνταξιούχους, μέτρα που πλήττουν σοβαρά και μονομερώς τα δικαιώματά τους.
- 88 Εξάλλου, ο προσφεύγων, αναφερόμενος στην απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Μαΐου 1980, 33/79 και 75/79, Kuhner κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 221), υπενθυμίζει ότι το καθήκον αρωγής αντικατοπτρίζει την ισορροπία των αμοιβαίων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων στις σχέσεις της δημοσίας αρχής και των δημοσίων υπαλλήλων. Το καθήκον αρωγής ανάγεται στη θεμελιώδη αρχή του εργατικού δικαίου ότι η σχέση εργασίας μακράς διαρκείας γεννά ιδιαίτερες υποχρεώσεις βοήθειας και προστασίας (βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Reischl στην απόφαση του Δικαστηρίου της

9ης Δεκεμβρίου 1982, 191/81, Plug κατά Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 4250, 4229, 4256). Εν προκειμένω, το καθήκον αρωγής παραβιάστηκε από το γεγονός ότι, κατά τη λήψη των επιδίων οικονομικών μέτρων, δεν ελήφθησαν υπόψη τα συμφέροντα των προσώπων τα οποία αφορά ιδιαιτέρως, δηλαδή εκείνα για τα οποία τα έξοδα λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου αποτελούν σημαντικό κονδύλιο δαπανών (ιδίως οι συνταξιούχοι, αλλά επίσης και οι δικαιούχοι συντάξεως αναπηρίας): κατά την επεξεργασία των μέτρων, ποτέ δεν αντιμετωπίστηκε να ερωτηθούν οι κατηγορίες αυτές προσώπων, όταν μάλιστα τα εν λόγω μέτρα θίγουν πολύ περισσότερο τους συνταξιούχους από τους εν ενεργεία υπαλλήλους.

89 Η Επιτροπή εκτιμά, αντιθέτως, ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 24 του ΚΥΚ δεν αφορά την υπεράσπιση των υπαλλήλων, από το κοινοτικό όργανο, κατά πράξεων που προέρχονται από το ίδιο· η υπεράσπιση αυτή εμπίπτει σε άλλες διατάξεις του ΚΥΚ (απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1981, 178/80, Bellardi-Ricci κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1981, σ. 3187, σκέψη 23). Το γενικό καθήκον αρωγής δεν εμποδίζει τη διοίκηση να λάβει ορισμένα περιοριστικά μέτρα σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως, πολύ περισσότερο μάλιστα όταν η Επιτροπή έχει την υποχρέωση αυτή έναντι του συνόλου του προσωπικού της και οφείλει για τον λόγο αυτό να εξασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος κοινωνικής προστασίας.

90 Τέλος, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, κατά το μέτρο που ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι παραβιάστηκε το καθήκον αρωγής λόγω της θεσπίσεως των οικονομικών μέτρων, η φερομένη παραβίαση προϋποθέτει ότι η Επιτροπή θα έπρεπε να θεσπίσει ειδική ρύθμιση για τους συνταξιούχους. Η προϋπόθεση όμως αυτή στηρίζεται στη σκέψη ότι οι συνταξιούχοι βρίσκονται σε ειδική κατάσταση που απαιτεί διακεκριμένη ρύθμιση. Κατά το μέτρο αυτό, ταυτίζεται με τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

91 Κατά το μέτρο που ο προσφεύγων επικαλείται, στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 24 του ΚΥΚ, ισχυριζόμενος ότι η νέα κανονιστική ρύθμιση δεν έπρεπε να θεσπιστεί από τα κοινοτικά όργανα παρά μετά από προηγούμενη διαβούλευση με τους εκπροσώπους των συνταξιούχων υπαλλήλων, ορθώς υπενθύμισε η Επιτροπή ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο αυτό δεν αναφέρεται στην υπεράσπιση των υπαλλήλων, από τα κοινοτικά όργανα, κατά πράξεων που προέρχονται από τα ίδια, ο έλεγχος των οποίων εμπίπτει σε άλλες διατάξεις του ΚΥΚ (απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Μαρτίου 1982, 98/81, Munk κατά

Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 1155, σκέψη 21· προαναφερθείσες αποφάσεις Plug κατά Επιτροπής, σκέψη 21, και Bellardi-Ricci κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 23). Το σκέλος αυτό του τρίτου λόγου ακυρώσεως δεν μπορεί, επομένως, να γίνει δεκτό.

- 92 Κατά το μέρος που ο προσφεύγων επικαλείται παραβίαση του καθήκοντος αρωγής για τον λόγο ότι, κατά την τροποποίηση της κανονιστικής ρυθμίσεως, δεν ελήφθησαν υπόψη τα συμφέροντα των συνταξιούχων υπαλλήλων, για τους οποίους τα έξοδα λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου αποτελούν σημαντικότερο κονδύλι δαπανών από ό,τι για τους εν ενεργεία υπαλλήλους, πρέπει να υπομνηστεί ότι το καθήκον αρωγής της διοικήσεως έναντι των υπαλλήλων της αντικατοπτρίζει την ισορροπία των αμοιβαίων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που έχει δημιουργήσει ο ΚΥΚ στις σχέσεις μεταξύ της δημοσίας αρχής και των δημοσίων υπαλλήλων. Είναι αληθές ότι το καθήκον αυτό συνεπάγεται ιδίως ότι, όταν αποφασίζει για την κατάσταση ενός υπαλλήλου, η αρχή εκτιμά το σύνολο των στοιχείων που μπορούν να προσδιορίσουν την απόφασή της και ότι, κατά την ενέργειά της αυτή, λαμβάνει υπόψη όχι μόνο το συμφέρον της υπηρεσίας, αλλά και εκείνο του ενδιαφερομένου υπαλλήλου (βλ., ως σύνοψη της παγίας νομολογίας, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Μαρτίου 1993, T-33/89 και T-74/89, Blackman κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1993, σ. II-249, σκέψη 96).
- 93 Εντούτοις, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, η αιτίαση αυτή του προσφεύγοντος ισοδυναμεί στην πραγματικότητα με τον ισχυρισμό ότι, κατά τη θέσπιση της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως, έπρεπε να διαμορφωθεί ειδικό σύστημα μόνο για τους συνταξιούχους υπαλλήλους, πράγμα που προϋποθέτει ότι οι συνταξιούχοι υπάλληλοι τελούν σε ειδική κατάσταση που απαιτεί διακεκριμένο σύστημα. Έτσι, αυτό το σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως συνδέεται κατ' ουσία με τον τέταρτο λόγο περί παραβιάσεως της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων και επομένως θα εξεταστεί στο πλαίσιο του λόγου αυτού.

Επί του τετάρτου λόγου ακυρώσεως περί της παραβιάσεως της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων

Επί του παραδεκτού

- 94 Η Επιτροπή ζητεί να κριθεί απαράδεκτος ο λόγος, κατά το μέτρο που ο προσφεύγων της προσάπτει κατ' ουσίαν ότι εφήρμοσε την ίδια μείωση αποδόσεων

για τους εν ενεργεία υπαλλήλους και για τους συνταξιούχους υπαλλήλους, μολονότι οι τελευταίοι διαθέτουν πολύ χαμηλότερους οικονομικούς πόρους από τους πρώτους (ουσιαστική διάκριση). Πράγματι, ο λόγος αυτός δεν αναφερόταν στην ένσταση του προσφεύγοντος.

95 Ο προσφεύγων απαντά ότι η ένστασή του της 30ής Σεπτεμβρίου 1991 παραπέμπει ρητά στις ενστάσεις που είχε υποβάλει προηγουμένως στις 30 Μαρτίου και στις 12 Ιουνίου 1991, η τελευταία δε αυτή ένσταση αναφερόταν στην ύπαρξη ουσιαστικής διακρίσεως. Η Επιτροπή ήταν επομένως σε θέση να γνωρίζει με επαρκή ακρίβεια αυτή την αιτίαση του προσφεύγοντος, την οποία θα έπρεπε άλλωστε να εξετάσει με την απόφασή της της 12ης Μαρτίου 1992, περί απορρίψεως της προαναφερθείσας ενστάσεως της 30ής Σεπτεμβρίου 1991.

96 Πρέπει να υπομνηστεί σχετικά ότι η ταύτιση, όπως απαιτεί πάγια νομολογία, μεταξύ των λόγων που αναπτύσσονται στην ένσταση και των λόγων που προβάλλονται στην προσφυγή έχει ως σκοπό να καταστεί εφικτός και να προωθηθεί ο φιλικός διακανονισμός της διαφοράς που ανέκυψε μεταξύ των υπαλλήλων και της διοικήσεως και ότι, για να ικανοποιηθεί αυτή η απαίτηση, πρέπει η διοίκηση να είναι σε θέση να γνωρίζει με επαρκή ακρίβεια τα παράπονα ή τις επιθυμίες του ενδιαφερομένου (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 7ης Μαΐου 1986, 52/85, Rihoux κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 1555, σκέψη 12, και του Πρωτοδικείου της 16ης Ιουλίου 1992, T-1/91, Della Pietra κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-2145, σκέψη 24). Εν προκειμένω, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η ένσταση της 30ής Σεπτεμβρίου 1991 δεν περιέχει κανένα ρητό λόγο, αλλά ότι παραπέμπει δύο φορές στις ενστάσεις της 30ής Μαρτίου και της 12ης Ιουνίου 1991, κατόπιν των οποίων ασκήθηκε η προσφυγή στην υπόθεση T-6/92. Έτσι, η συμπληρωματική ένσταση της 12ης Ιουνίου 1991 στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στην αιτίαση περί ουσιαστικής διακρίσεως. Η Επιτροπή έλαβε γνώση της συμπληρωματικής αυτής ενστάσεως επ' ευκαιρία της παρούσας δίκης, όπως προκύπτει από την απόφασή της της 12ης Μαρτίου 1992, περί απορρίψεως της ενστάσεως της 30ής Σεπτεμβρίου 1991, με την οποία την εξέτασε ρητά και την απέρριψε. Αποδεικνύεται επομένως ότι η Επιτροπή γνώριζε, με επαρκή ακρίβεια, τα παράπονα ή τις επιθυμίες του προσφεύγοντος επί του θέματος. Κατά συνέπεια, ο λόγος περί παραβιάσεως της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων είναι παραδεκτός κατά το μέτρο που αφορά τη φερομένη ουσιαστική διάκριση.

Επί της ουσίας

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 97 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι, κατά το μέτρο που η κατάσταση των συνταξιούχων υπαλλήλων και των εν ενεργεία υπαλλήλων διαφέρει σαφώς από την άποψη των οικονομικών δυνατοτήτων τους, αποτελεί διάκριση η μεταχείριση των δύο αυτών κατηγοριών με τον ίδιο τρόπο όσον αφορά τη μείωση των αποδόσεων των εξόδων ασθενείας. Ακριβώς δε επειδή οι εν λόγω μειώσεις αποφασίστηκαν κατά τον ίδιο τρόπο για τους εν ενεργεία και για τους συνταξιούχους υπαλλήλους αποτελούν παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, λόγω του ότι δεν λαμβάνεται υπόψη η διαφορά καταστάσεων των ενδιαφερόμενων.
- 98 Ο προσφεύγων προσθέτει ότι η διάκριση αυτή καθίσταται εντονότερη από το γεγονός ότι φαίνεται εκ πρώτης όψεως ευλογοφανές ότι η ειδική περίπτωση των εξόδων που αφορούν περίθαλψη μακράς διαρκείας από το νοσηλευτικό προσωπικό σε περίπτωση σοβαρών ασθενειών αφορά περισσότερο τα πρόσωπα προχωρημένης ηλικίας και επομένως περισσότερο τους συνταξιούχους υπαλλήλους παρά εκείνους που τελούν εν ενεργεία, πράγμα που δημιουργεί συγκεκριμένο τεκμήριο διακρίσεως. Πράγματι, είναι προφανές ότι ο κίνδυνος ασθενείας αυξάνει με την ηλικία, με συνέπεια η προσφυγή στο νοσηλευτικό προσωπικό, ιδίως σε περίπτωση σοβαρών και μακρών ασθενειών, να αφορά αναλογικά συχνότερα τους συνταξιούχους παρά τους εν ενεργεία.
- 99 Ο προσφεύγων τονίζει περαιτέρω ότι στην πλειονότητά τους τα νομικά συστήματα λαμβάνουν υπόψη τα εισοδήματα όσον αφορά το ύψος των φόρων και των κοινωνικών εισφορών. Εξάλλου, η ίδια η Επιτροπή δίδει με τη στάση της το παράδειγμα, όταν βεβαιώνει (σ. 14 του υπομνήματος αντικρούσεως) ότι, όταν αποφάσισε να διατηρήσει τον κανόνα του διπλασιασμού ενός ανωτάτου ποσού για την απόδοση ορισμένων εξόδων, το έπραξε με βάση την αρχή ότι ορισμένα έξοδα ισοδυναμούν με σοβαρή επιβάρυνση για τους υπαλλήλους εν γένει και πρέπει επομένως να τους αποδίδονται σε μεγαλύτερο ποσοστό από τα έξοδα που αντιπροσωπεύουν κανονικά μικρότερο βάρος. Η Επιτροπή αναγνωρίζει επομένως ότι ο καταμερισμός του βάρους των μέτρων λιτότητας πρέπει να λαμβάνει υπόψη το οικονομικό βάρος που προκύπτει από τις οικείες ιατρικές υπηρεσίες.

100 'Όσον αφορά το συγκαλυμμένο τεκμήριο διακρίσεως που επικαλείται, ο προσφεύγων εκφράζει τη λύπη του για το ότι δεν είναι σε θέση να προσκομίσει περισσότερες αποδείξεις με αριθμούς για να στηρίξει τον ισχυρισμό του, ο οποίος ερείδεται, κατ' αυτόν, στην κοινή λογική, ενώ η Επιτροπή μπορεί, με τις υφιστάμενες τεχνικές μεθόδους ηλεκτρονικού υπολογισμού, να απαντήσει ευχερώς επί του ζητήματος αυτού. Ο ισχυρισμός της Επιτροπής (σ. 12 του υπομνήματος αντικρούσεως) ότι το έλλειμμα του ασφαλιστικού συστήματος ασθενείας δεν οφείλεται αποκλειστικά στους εν ενεργεία υπαλλήλους αλλά και στους συνταξιούχους επιβεβαιώνει ότι η αρμόδια διοίκηση είναι σε θέση να παράσχει και άλλα στοιχεία. Ο προσφεύγων εκτιμά, επομένως, ότι, με ανάλογη εφαρμογή της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 17ης Οκτωβρίου 1989, 109/88, Danfoss (Συλλογή 1989, σ. 3199), στην Επιτροπή απόκειται να ανατρέψει το τεκμήριο.

101 Η Επιτροπή απαντά ότι, ναι μεν υφίστανται σημαντικές διαφορές μεταξύ των εν ενεργεία και των συνταξιούχων υπαλλήλων, ιδίως από την άποψη των οικονομικών πόρων τους, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δημιουργεί διακρίσεις ένα γενικό σύστημα που εφαρμόζεται σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως η ασθένεια, ενόψει των οποίων οι κατηγορίες αυτές δεν διαφέρουν κατά τίποτα. Η άποψη που υποστηρίζει ο προσφεύγων σημαίνει κατά τα λοιπά ότι κάθε γενικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως που προβλέπει απόδοση των ιατρικών εξόδων πρέπει να θεωρείται ασυμβίβαστο με την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων κάθε φορά που δεν λαμβάνει υπόψη τις διαφορές εισοδήματος μεταξύ ορισμένων κατηγοριών ασφαλισμένων. Αν ακολουθηθεί η συλλογιστική αυτή μέχρι τέλους, παρατηρεί η Επιτροπή, το σύστημα θα πρέπει να λαμβάνει επίσης υπόψη τη διαφορά πόρων μεταξύ κατηγοριών υπαλλήλων λόγω της διαφοράς των αποδοχών τους.

102 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, και αν ακόμη ο προσφεύγων μπορούσε να αποδείξει ότι τα εν λόγω έξοδα αφορούν συχνότερα τα πιο ηλικιωμένα πρόσωπα και επομένως τους συνταξιούχους, από αυτό δεν μπορεί να συναχθεί συγκαλυμμένο τεκμήριο διακρίσεως. Δεν πρέπει να λησμονείται σχετικά ότι οι συνταξιούχοι δεν αποτελούν χωριστή κατηγορία αλλά είναι υπάλληλοι που έφθασαν σε ορισμένη ηλικία και έπαυσαν να εργάζονται. Με άλλα λόγια, όλοι οι υπάλληλοι κινδυνεύουν να αντιμετωπίσουν, σε πιο προχωρημένη ηλικία, αυξημένα έξοδα οφειλόμενα σε ασθένεια μακράς διάρκειας.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 103 Πριν εξεταστεί αν η προσβαλλόμενη εκκαθάριση και οι διατάξεις του σημείου X, παράγραφος 2, περίπτωση γ', του παραρτήματος I, βάσει του οποίου υπολογίστηκε, ενέχουν διάκριση έναντι του προσφεύγοντος, ως συνταξιούχου υπαλλήλου, πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων σημαίνει ότι απαγορεύεται η μεταχείριση κατά τρόπο όμοιο καταστάσεων που διαφέρουν ή κατά τρόπο διαφορετικό καταστάσεων που είναι όμοιες (βλ. π.χ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 4ης Φεβρουαρίου 1982, 817/79, Buyl κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 245, σκέψη 29, και 1253/79, Battaglia κατά Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 297, σκέψη 37).
- 104 Όσον αφορά την αιτίαση περί ουσιαστικής διακρίσεως έναντι των συνταξιούχων υπαλλήλων, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το κρίσιμο σημείο συγκρίσεως για τον έλεγχο της αιτιάσεως δεν είναι οι προσωπικές αποδοχές των ενδιαφερομένων, οι οποίες εξαρτώνται από την κατάταξή τους, η οποία μπορεί να ποικίλλει από τον βαθμό D 4, κλιμάκιο 1, ως τον βαθμό A 1, κλιμάκιο 6, αλλά το ποσό που προβλέπεται ως απόδοση εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου. Είναι όμως δεδομένο ότι οι διατάξεις της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως δεν διακρίνουν επί του θέματος αυτού μεταξύ των εν ενεργεία και των συνταξιούχων υπαλλήλων. Εξάλλου, όπως απεικονίζει η περίπτωση του προσφεύγοντος, η σύνταξη του οποίου ανέρχεται σε 300 000 BFR περίπου, δεν μπορεί να βεβαιωθεί γενικά ότι οι συνταξιούχοι υπάλληλοι διαθέτουν, σε όλες τις περιπτώσεις και ως συνέπεια της διαρθρώσεως του ασφαλιστικού συστήματος, μειωμένες οικονομικές δυνατότητες σε σχέση με τους εν ενεργεία υπαλλήλους.
- 105 Όσον αφορά τη συγκεκριμένη διάκριση που προκύπτει, κατά τον προσφεύγοντα, από το ότι τα ηλικιωμένα άτομα, ήτοι οι συνταξιούχοι υπάλληλοι, πάσχουν συχνότερα από ασθένειες μακράς διάρκειας και πρέπει, ειδικότερα, να καταβάλλουν περισσότερα έξοδα λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου, πρέπει να τονιστεί ότι οι συνταξιούχοι υπάλληλοι δεν πρέπει να θεωρούνται χωριστή κατηγορία ασφαλισμένων, η οποία, από το γεγονός και μόνο ότι αποτελείται από πρώην υπαλλήλους, είναι ιδιαιτέρως εκτεθειμένη στον κίνδυνο αντιμετώπισης παρομοίων εξόδων. Πρόκειται μάλλον για γενικό κίνδυνο της ζωής που μπορεί να αντιμετωπίσει κάθε υπάλληλος, εν ενεργεία ή συνταξιούχος, και ανά πάσα στιγμή, π.χ., κατόπιν τροχαίου ή αθλητικού ατυχήματος.

- 106 Σχετικά, ορθώς υπογράμμισε η Επιτροπή ότι οι συνταξιούχοι υπάλληλοι πρέπει να θεωρούνται υπάλληλοι που έχουν φθάσει σε ορισμένη ηλικία και έχουν παύσει να εργάζονται. Είναι μιν αληθές ότι οι υπάλληλοι κινδυνεύουν να αντιμετωπίσουν, σε περισσότερο προχωρημένη ηλικία, υψηλότερα έξοδα οφειλόμενα σε ασθένεια μακράς διαρκείας, δικαιούται όμως κανείς να αναμένει ότι εγκαίρως, δηλαδή κατά την περίοδο που τελούσαν εν ενεργεία, έλαβαν την κατάλληλη πρόνοια, όπως π.χ. τον σχηματισμό κεφαλαίου αποταμιεύσεως ή ακινήτων αξιών ή την εγγραφή σε ιδιωτική επικουρική ασφάλιση ασθενείας, για να μπορούν να αντιμετωπίσουν ενδεχομένως τα έξοδα ασθενειών που συνδέονται με τη γεροντική ηλικία. Ενόψει της διατυπώσεως του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, που προβλέπει μόνον ανώτατα ποσοστά αποδόσεως, η λήψη τέτοιων προληπτικών μέτρων υποδεικνυόταν και εξακολουθεί να υποδεικνύεται, έτσι ώστε να είναι δυνατή ανά πάσα στιγμή η μείωση του ποσοστού αποδόσεως. Το γεγονός της μη λήψεως τέτοιων μέτρων δεν μπορεί, υπό τις περιστάσεις αυτές, να καταλογιστεί, υπό την κάλυψη διακρίσεως, ούτε στους συντάκτες του ΚΥΚ ούτε στους συντάκτες της κανονιστικής ρυθμίσεως.
- 107 Ο λόγος ακυρώσεως περί παραβιάσεως της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, με τον οποίο ταυτίζεται το δεύτερο σκέλος του λόγου περί παραβιάσεως του γενικού καθήκοντος αρωγής πρέπει, επομένως, να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως περί παραβιάσεως της αρχής της αναλογικότητας

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 108 Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι, κατά το μέτρο που η μείωση των αποδόσεων στο πλαίσιο του κοινού συστήματος υπαγορεύθηκε από τη μέριμνα μειώσεως και πληρώσεως ενδεχομένου ελλείμματος του συστήματος ασφαλίσεως ασθενείας, τα κοινοτικά όργανα έπρεπε να τηρήσουν την αρχή της αναλογικότητας. Η αρχή αυτή συνεπάγεται την ανάγκη διατηρήσεως ισορροπίας μεταξύ των θεμιτών στόχων ενός μέτρου, αφενός, και των επιβαρύνσεων που προκύπτουν για το σύνολο των υποκειμένων δικαίου ή για τμήμα μεταξύ αυτών, αφετέρου. Κατά την επιλογή μεταξύ των διαφόρων δυνατών μέσων, έπρεπε επομένως να δοθεί προτίμηση στα λιγότερο επιβαρυντικά, πράγμα που επέβαλε τουλάχιστον να ερευνηθεί αν το έλλειμμα μπορούσε να περιοριστεί κατ' άλλο τρόπο (π.χ. με τη θέσπιση καταλλήλων μέτρων ελέγχου για καταστολή της απάτης, με την αύξηση των εισφορών των ασφαλισμένων ή με συμπληρωματική εισφορά των κρατών μελών) και όχι μόνο με μείωση που ενέχει διάκριση και αναφέρεται σε

μία μόνον ομάδα παροχών. Εξάλλου, η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας επιβάλλει να λαμβάνεται υπόψη το ιατρικό συμφέρον των εν λόγω εξόδων, συγκρινόμενο, π.χ., με το συμφέρον εξόδων λουτροθεραπείας.

- 109 Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο λόγος αυτός στερείται σημασίας. Ο προσφεύγων προσβάλλει, πράγματι, το σύνολο της κανονιστικής ρυθμίσεως. Αυτό όμως δεν είναι το αντικείμενο της προσφυγής ακυρώσεως ούτε και μπορεί να είναι, δεδομένου ότι μια προσφυγή που στηρίζεται στην προβαλλομένη παρανομία τροποποιημένων διατάξεων της κανονιστικής ρυθμίσεως είναι απαράδεκτη.
- 110 Κατά τη συνεδρίαση, ο προσφεύγων ζήτησε από το Πρωτοδικείο να διατάξει την Επιτροπή να προσκομίσει τα πρακτικά των συνεδριάσεων της διαχειριστικής επιτροπής πριν από τη γνωμοδότησή του 3/89 ή, στην περίπτωση που — όπως βεβαίωσε η Επιτροπή — δεν υφίστανται τέτοια πρακτικά, πίνακα των προτάσεων της επιτροπής διαχείρισεως επί του θέματος αυτού. Τέλος, ο προσφεύγων δήλωσε ότι, αν το άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ πρέπει να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι τα ποσοστά αποδόσεως που προβλέπονται από τη διάταξη αυτή δεν είναι σταθερά, τότε οι υπάλληλοι δεν θα είναι σε θέση να εκτιμήσουν αν χρειάζεται και σε ποιο μέτρο να συνάψουν επικουρική ιδιωτική ασφάλιση. Παραδέχθηκε, πάντως, ότι συνήψε τέτοια επικουρική ασφάλιση στον Καναδά.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 111 Κατά πάγια νομολογία, η αρχή της αναλογικότητας απαιτεί οι πράξεις των κοινοτικών οργάνων να μην υπερβαίνουν, ιδίως όταν επιβάλλουν οικονομικά βάρη, τα όρια αυτού που είναι πρόσφορο και αναγκαίο για την πραγματοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού, εξυπακούεται δε ότι όταν προσφέρονται προς επιλογή περισσότερα κατάλληλα μέτρα, πρέπει να επιλέγεται το λιγότερο επιβαρυντικό (βλ. π.χ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Μαΐου 1984, 15/83, *Denkavit Nederland*, Συλλογή 1984, σ. 2171, σκέψη 25, και της 11ης Ιουλίου 1989, 265/87, *Schröder*, Συλλογή 1989, σ. 2237, σκέψη 21).
- 112 Σχετικά, πρέπει να διαπιστωθεί καταρχάς ότι, προκειμένου περί καθορισμού ποσοστών και όρων αποδόσεως των εξόδων ασθένειας, ειδικότερα δε των

εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα ασθενούς, τα κοινοτικά όργανα διαθέτουν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως κατά τη θέσπιση, με κοινή συμφωνία, της ρυθμίσεως που προβλέπει το άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ. Πράγματι, το πεδίο αυτό, του οποίου έχει ήδη τονιστεί ο πολυσύνθετος χαρακτήρας ενόψει της αναγκαίας οικονομικής ισορροπίας του κοινού συστήματος, επάγεται συνεχή προσαρμογή σε συνάρτηση με τις διακυμάνσεις της οικονομικής καταστάσεως (βλ. πιο πάνω σκέψη 75). Μόνον το προδήλως ακατάλληλο νέων μέτρων μειώσεως των αποδόσεων θα μπορούσε επομένως να πλήξει τη νομιμότητά τους. Είναι όμως δεδομένο ότι, με τη θέσπιση της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως, η απόδοση ορισμένων εξόδων ασθενείας, όπως των εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου για κατ' οίκον φροντίδα ασθενούς, μειώθηκε για να πραγματοποιηθούν οικονομίες και να συγκρατηθεί έτσι το έλλειμμα του κοινού συστήματος και δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η μείωση της αποδόσεως των οικείων εξόδων αποτελεί, καταρχήν, κατάλληλο μέσο για τον επιδιωκόμενο σκοπό, ήτοι τη μείωση του ελλείμματος.

113 Περαιτέρω πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, όπως προκύπτει από το ίδιο το περιεχόμενο του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ και ιδίως από τη δεύτερη και την τρίτη περίοδο του πρώτου εδαφίου του, η διάταξη αυτή επιτρέπει στα κοινοτικά όργανα, ενεργώντας με κοινή συμφωνία, να διακρίνουν, όσον αφορά τις προϋποθέσεις και το ποσό της αποδόσεως των εξόδων ασθενείας, μεταξύ διαφόρων κατηγοριών ασθενείας, πράγμα που μπορεί επίσης να συνεπάγεται διάκριση μεταξύ περισσοτέρων κατηγοριών κόστους, κατά συνέπεια δε, διακεκριμένα ποσοστά και ανώτατα όρια αποδόσεως. Κατά το μέτρο που ο προσφεύγων εννοεί να συγκρίνει την απόδοση των εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου με την απόδοση άλλων εξόδων ασθενείας, η επιχειρηματολογία του στερείται, κατόπιν αυτού, σημασίας.

114 Τέλος, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, σε μια υποθετική περίπτωση όπως αυτή που εμφανίζεται εν προκειμένω, όπου οι οικείες κανονιστικές διατάξεις επέτρεψαν απόδοση του 92 % των καταβληθέντων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου εξόδων και όπου η κράτηση εις βάρος του προσφεύγοντος ανήλθε μόνον σε 6 300 BFR, δεν μπορεί να γεννηθεί κανένα ζήτημα παραβίασεως της αρχής της αναλογικότητας. Σε κάθε περίπτωση, οι περιστάσεις της παρούσας διαφοράς δεν αποκάλυψαν στοιχεία ικανά να θεμελιώσουν την παραβίαση.

115 Κατά το μέτρο που ο προσφεύγων ισχυρίζεται ακόμη ότι οι συντάκτες της ρυθμίσεως έπρεπε να επιλέξουν, προκειμένου να μειώσουν το έλλειμμα του κοινού συστήματος, άλλα μέτρα, λιγότερο επιβαρυντικά, όπως ο καθορισμός

ανωτάτου ορίου αποδόσεως των εξόδων λόγω απασχολήσεως νοσοκόμου, πρέπει να διαπιστωθεί ότι τέτοια συλλογιστική συνεπάγεται έρευνα όλου του συστήματος αποδόσεως εξόδων όλων των ασθενειών που προβλέπει η νέα κανονιστική ρύθμιση. Η εκτίμηση όμως αυτή θα έβαινε πέραν των ορίων του δικαστικού ελέγχου των κρισίμων διατάξεων, η εφαρμογή των οποίων κατέληξε, στην προκειμένη περίπτωση, σε συμπέρασμα ιδιαίτερος ευνοϊκό για τον προσφεύγοντα.

- 116 Δεδομένου ότι δεν υπάρχει λόγος να γίνει συνολική εκτίμηση της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως, το αίτημα του προσφεύγοντος να διαταχθεί η προσκόμιση ορισμένων εσωτερικών εγγράφων της επιτροπής διαχειρίσεως του κοινού συστήματος σχετικά με διάφορες προτάσεις τροποποιήσεως της εν λόγω ρυθμίσεως πρέπει να απορριφθεί ως στερούμενο σημασίας.
- 117 Κατά συνέπεια, ο λόγος περί παραβιάσεως της αρχής της αναλογικότητας δεν μπορεί να γίνει δεκτός.
- 118 Πρέπει επομένως να διαπιστωθεί ότι, εφόσον η εξέταση των πέντε λόγων ακυρώσεως που προβάλλει ο προσφεύγων δεν αποκάλυψε στοιχεία ικανά να θίξουν τη νομιμότητα των κρισίμων διατάξεων της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως, η ένσταση ελλείψεως νομιμότητας που προσέβαλε ο προσφεύγων, δυνάμει του άρθρου 184 της Συνθήκης, πρέπει να απορριφθεί επίσης ως αβάσιμη.
- 119 Από το σύνολο των προηγουμένων σκέψεων προκύπτει ότι, στην υπόθεση T-52/92, ο προσφεύγων δεν μπόρεσε να αποδείξει ότι το δικαίωμά του αποδόσεως των εξόδων νοσοκόμου έβαινε πέραν του ποσού που του εγκρίθηκε με την προσβαλλομένη απόφαση. Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή στο σύνολό της ως αβάσιμη. Για λόγους οικονομίας της διαδικασίας, δεν χρειάζεται επομένως να εξεταστεί το παραδεκτό της προσφυγής.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 120 Ο προσφεύγων ζήτησε επικουρικά να εφαρμοστεί το άρθρο 87, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, με το αιτιολογικό ότι, στην υπόθεση T-6/92, η Επιτροπή περιορίστηκε, στην απόφασή της περί απορρίψεως της ενστάσεώς του, να αμφισβητήσει το παραδεκτό της και ότι, στην υπόθεση T-52/92, το περιεχόμενο της απορριπτικής αποφάσεως ήταν εξαιρετικά συνοπτικό. Για τους λόγους αυτούς δεν είχε τη δυνατότητα να ερευνήσει εν επιγνώσει του θέματος ενδεχόμενη άμυνα επί της ουσίας.
- 121 Η Επιτροπή επαφίεται στο Πρωτοδικείο να εκτιμήσει αν προκάλεσε ή όχι τα έξοδα της δίκης από τη δική της συμπεριφορά. Σε κάθε περίπτωση, ο προσφεύγων ουδόλως απέδειξε ότι η συμπεριφορά αυτή ήταν κακόβουλη.
- 122 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Πάντως, κατά το άρθρο 88 του ίδιου κανονισμού, στις διαφορές μεταξύ των Κοινοτήτων και των υπαλλήλων τους, τα όργανα φέρουν τα έξοδά τους. Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, υπό τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, πρέπει να εφαρμοστούν οι διατάξεις αυτές. Οι διοικητικοί και δικαστικοί φάκελοι των δύο συνεκδικαζομένων υποθέσεων δεν αποκάλυψαν κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι η Επιτροπή εξέθεσε τον προσφεύγοντα σε έξοδα που προκλήθηκαν χωρίς εύλογη αιτία ή κακοβούλως κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας. Κατά συνέπεια, κάθε διάδικος πρέπει να φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει ως απαράδεκτη την προσφυγή στην υπόθεση T-6/92.

2) Απορρίπτει ως αβάσιμη την προσφυγή στην υπόθεση T-52/92.

3) Κάθε διάδικος φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα.

Bellamy

Kirschner

Saggio

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 26 Οκτωβρίου 1993.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

C. P. Briët